

ԱԶԳԱԲՆԱԿԱԶՈՒԹՅԱՆ
ՌԱԶՄԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ
Յ Ե Վ
ԲԱՂԱՇԽԱՏԱՆ ԲԸ

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ

1931

355:23

Պ-76

9
4102

9 11
1403

355.23
7-76

1 MAR 2010

դ. Ն. ԳՈՐԺԱՐՍԿԻՅ

**ԱԶԳԱԲՆԱԿԶՈՒԹՅԱՆ
ՌԱԶՄԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ ՅԵՎ
ՔԱՂԱՇԽԱՏԱՆՔԸ**

ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ. ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ

1931

Թարգմ. Ն. Տ.-ԼԲ.

Дубликат
госуд. архива
им. В. И. Ленина

Уполн. главлита № В-201 Заказ № 1650 Тираж 4.000
Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР. Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

I. ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԻ ՎՏԱՆԳԸ ՅԵՎ Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒ- ԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Կապիտալիստական աշխարհի և Խ. Ս. Հ. Միության միջև որեցոր ուժեղացող անհաշտելի հակասությունները վերջի վերջո լուծվելու յեն զինված պայքարի միջոցով: Կապիտալիստական աշխարհի և Խ. Ս. Հ. Միության միջև հակասությունների սրման պատճառ են ծառայում մեր բացառիկ հաջողությունները սոցիալիստական շինարարության գործում և դրա հետ կապված՝ բուրժուազիայի հույսերի կատարյալ խորտակումը այն բանի մեջ, թե սլոբետարական դիկտատուրան հետզհետե կվերասերվի նեպի պայմաններում: Մեր հարաբերությունների վատանալու վրա կապիտալիստական աշխարհի հետ ազդում է նաև Խ. Ս. Հ. Միության ուժեղացող դերը, փորպես հեղափոխական գործունի, փորը զարթեցնում է ամբողջ աշխարհի բանվորների և գյուղացիների դասակարգային գիտակցությունը և կամքը կռվելու կապիտալիզմի դեմ՝ ինչպես իմպերիալիզմի յերկրներում, նույնպես մանավանդ, զաղութներում և կիսազաղութներում:

Ճշտիվ նախորդել, թե յերբ տեղի կունենա իմպերիալիստների նոր հարձակումը Խ. Ս. Հ. Միության վրա, — անկարելի յե, բայց մեր յերկրի ամեն մի քաղաքի պետք է կատարյալ ճշտությամբ հաշիվ առնել, փոր համաշխարհային խաղաղ գաղարի ժամկետ-

ները, վորոնց մասին իր ժամանակին ասել է Լենինը, կրճատվում են որեցոր: Առանձնապես նկատի պետք է առնել, վոր մեր դեմ կլսվելու համար՝ անգլիական և ֆրանսիական իմպերիալիստների ղեկավարությամբ՝ տենդային թափով պատրաստվում են ամենից առաջ այն յերկրները, վորոնք գտնվում են մեր արևմտյան սահմանի վրա: Խ. Ս. Հ. Միությանը անհապաղ պատերազմ հայտարարելուց բուրժուազիային պահում է գլխավորապես պատերազմի սոցիալական յետևանքների յերկյուղը, և այն, վոր ներկա մոմենտում կապիտալիստների բանակում բացակայում է կատարյալ համերաշխութունը մեր դեմ կռվելու միջոցների վերաբերմամբ: Անդադար կռիվ մղելով խաղաղության համար, գրավելով մեր կողմը բոլոր յերկրների պրոլետարական հասարակական կարծիքը՝ պաշտպանելու համար Խ. Ս. Հ. Միությունը իմպերիալիստների հարձակումից, առաջարկելով կատարյալ և ընդհանուր զինաթափություն, վճռականապես մի կողմ վանելով իմպերիալիստների բոլոր և ամենտեսակ պրովակացիաները, վոր մենք սկսենք պատերազմը, — այլ և ձգտելով ավելի ևս ընդարձակել տնտեսական և առևտրական կապերը, — մենք միաժամանակ պետք է ամենայն համառությամբ և մեծագույն ուժով ամրացնենք մեր Խորհրդային Միության պաշտպանության գործը և մեր Կարմիր բանակի և նավատորմի հզորությունը, խիստ ոգտագործելով խաղաղ դադարի յուրաքանչյուր որը:

Շնորհիվ ավիացիայի և քիմիայի մեծաչափ կիրառման, ապագա պատերազմը իր բնույթով ունենալու յե այն բնորոշ առանձնահատկությունը, վոր նա

ջնջելու յե ճակատի և թիկունքի մեջ գոյություն ունեցող սահմանները. պատերազմին կմասնակցեն միլիոնավոր մարդիկ, վորոնք բանակ կանչված չեն յեղի: Նա պահանջելու յե թիկունքի, հաղորդակցության միջոցների, գրագետ, ռազմական արվեստը յուրացրած մարդկային պահեստների ծայրահեղ կարգավորումն, ռազմական պետքերին հարմարեցրած արդյունաբերություն, վորը կարողանա կարճ միջոցում արտադրության ռեսուրսից անցնել ռազմականին, նույնպես և լավ զարգացած գյուղատնտեսություն:

Խ. Ս. Հ. Միության ռազմական նախապատրաստման գործը իմպերիալիստների հարձակումից պաշտպանվելու համար կպահանջե ամենաակտիվ ոգնություն և ուշադրություն դեպի ինքը՝ վոչ միայն ռազմական վարչությունից և պետական կազմակերպությունից, այլ և Խ. Ս. Հ. Միության ամբողջ աշխատավոր բնակչությունից:

Սահմանագծերի յերկարության, բնակչության թվի և յերկրի մեծության համեմատությամբ — Կարմիր բանակը կապիտալիստական յերկրների բանակների դիմաց ամենից փոքրն է ու եժանը աշխարհիս յերեսին: Ռազմական մինչ զինակոչը նախապատրաստման և տերրիտորիալ զորահավաքի մեր սխտեմը այնպես է դրված, վորպեսզի բնակչությանը ռազմական գործը սովորեցնելը վորքան կարելի յե քիչ միջոցներ խլի պետական բյուջեից և յերկար ժամանակով յետ չպահի բանվորներին և գյուղացիներին իրենց սովորական խաղաղ և ոգտակար աշխատանքից: Բայց բնակչության՝ զորքերից դուրս նախապատրաստելու խնդիրը չի կարող գլուխ դալ կարճ ժամանակում մի-

միայն ռազմական վարչության ուժերով և զրա համար ել իր լուծման համար այդ հարցը պահանջում է ամբողջ խորհրդային հասարակայնության լայն ոգնությունը:

Մոտակա տարիներում ռազմական ժամանակի մեծագույն լարվածությունը դիմանալու և հնդկամբերի նվաճումները պաշտպանելու համար մենք պետք է տասնապատենք մեր աշխատանքը: Պետք է բնակչության ռազմականացմանը ծառայեցնենք վճռակա՝ առանց բացառության՝ բոլոր հասարակական կազմակերպությունների և առաջին նվազ՝ Ոստավիաքի մի բոլոր ողակներն և լծակները: Ամեն կերպ ոգտագործել այդ աշխատանքի համար մեր կոլլտուրական-լուսավորական կազմակերպություններին ամբողջ ցանցը ինչպես քաղաքում, նույնպես և գյուղում: Լեցնել ռազմական բովանդակություն մեր ամբողջ քաղաքական-լուսավորական մասսայական աշխատանքը:

II. ՌԱԶՄԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աշխատավորների ռազմականացման ձևերի և մեթոդների մասին խոսելուց առաջ պետք է կանգ առնենք ռազմականացման բովանդակության վրա:

Առաջին պրոբլեմը, վորը պետք է ամենից աչքի ընկնող տեղը զբաղի մեր ռազմական սլոգանգանդի մեջ, կայանում է նրանում, վոր պետք է բացատրել կոմունիստական ինտերնացիոնալի VI կոնգրեսի և Համկոմկուսի XVI համագումարի վորոշումների վորով հենց ուղ-

մական վտանգի պրոբլեմը, վոր միջազգային ընթացիք դրություն գլխավոր ողակն է հանդիսանում:

Մեր բացատրողական աշխատանքի մեջ մենք պետք է առենք աշխատավորական լայն մասսաներին իմպերիալիստական պատերազմների անխուսափելիության մասին, վորը բղխում է հենց իմպերիալիզմի բնույթից: Այստեղ անհրաժեշտ է ընդգծել այն միտքը, վոր պատերազմի վտանգի թերագնահատությունը և անբավարար սլոգանը՝ նրա դեմ հիմնական վտանգներ հանդիսանում պրոլետարիատի և նրա կոմունիստական ավանգարդի համար:

Անհրաժեշտ է առանձին ուշադրություն դարձնել ներկա դեպքում այն խաղաղասիրական (պացիֆիկ) խաբեյության մերկացման վրա, վորի անվան տակ բուրժուազիան տենդային թափով նախապատրաստում է նոր զինված ընդհարումներ: Մանավանդ անհրաժեշտ է մերկացնել մանրամասնորեն բուրժուական խաղաղության այնպիսի դեքերի և մանյովրների կեղծիքը, ինչպես Կելլոգի նշանավոր պակտն է «Պատերազմի, վորպես ազգային քաղաքականության գործիքի արգելման մասին» և Ազգությունների Լիգան:

Հիշյալ պրոբլեմը բացատրելիս առանձին ուշադրություն պետք է դարձնել սոցիալ-դեմոկրատիայի հակահեղափոխական գործնեյություն վրա, այն սոցիալ-դեմոկրատիայի, վորը վերջնականապես անցել է բուրժուական բանակը և իրավամբ արժանացել է սոցիալ-իմպերիալիստ անվանը:

Դրա հետ միաժամանակ անհրաժեշտ է կանոնավոր կերպով պարզաբանել հեղափոխական պաշտպանություն հարցերը մեր խորհրդային պայմաններում,

վորպես հակադրութիւն պարտփողականութեան լողուն-
գին, վորը պահպանել եւ իր տմբողջ իմաստը կապի-
տալիստական տիրապետութեան պայմաններում:

Անհրաժեշտ եւ մտցնել այդ ցիկլի մեջ նաեւ յեղ-
բայրացման հին լողունգի հարցի պարզաբանութիւնը,
վորը այժմ, Կարմիր բանակի ընդհարման դեպքում
մեր հովանական թշնամիներէ հետ, դարձել եւ սխալ
և պետք եւ փոխարինվի ոտաւ բանակների գինվորնե-
րին մեր բանակը գրավելու լողունգներով: Ինքն ըստ
ինքնյան հասկանալի յե, վոր ունենալով ինտերնացիո-
նալ բնույթ, Կարմիր բանակը չի կարող հանդուրժել
իր մեջ ազգայնական-շովեն հոսանքներ կամ տրամա-
դրութիւններ, վորոնք Խ. Ս. Հ. Միութեան գինված
ուժերի առաջ դնում են միմիայն մեր սահմանների,
մեր անկախութեան և բարելավութեան պաշտպանման
նեղ ու սահմանափակ խնդիրները, մոռացութեան տա-
լով մեր ինտերնացիոնալ պարտականութիւնները:

Հետեյալ պրոբլեմը, վորը պահանջում եւ վոչ պակաս
մանրազնին պարզաբանութիւն աշխատավորական
լայն մասսաների մեջ, դա մեր Խորհրդային
Միութեան պայքարի պրոբլեմն եւ խաղա-
ղութեան համար: Այդ հարցի նկատմամբ գոյու-
թիւն ունին յերկու սխալ տեսակետներ. վոմանք
տրամադիր են գերազնահատելու մեր կառավարու-
թեան հնարավորութիւնները այդ ուղղութեամբ, իսկ
վոմանք — թերազնահատելու: Առաջին դեպքում յեր-
կուր եւ ծագում, վոր կառաջանա խփոտիստական
վերաբերմունք դեպի պատերազմի սպառնալիքը, ինչ-
պես նաեւ մերձեցումն ազգայնական սահմանափակու-
թեան թեքման հետ: Յերկրորդ դեպքում ծագում եւ

յուրատեսակ հեղափոխական ավանտյուրիզմի (արկա-
ծախնդրութեան) վտանգը:

Այդ պրոբլեմի պարզաբանութեան կանոնավոր ուղ-
ղութիւնը պետք եւ արտահայտվի ինչպես խաղաղու-
թեան համար, տարվող պայքարի խաղաղ միջոցների
հաշվարկութեամբ, նույնպես և հաշվի առնելով այն
պայմաններն ու հեռանկարները, վորոնց միջոցով
անհնարին կլինի անվերջ և միմիայն դիվանագիտական
ճանապարհով հեռացնել Խ. Ս. Հ. Միութեան ընհար-
ման վայրկեանը իմպերիալիստների հետ: Համենայն
դեպս մոտակա ժամանակաշրջանի համար մեր պար-
տականութիւնն եւ անհրաժեշտորեն ձեռք առնել
ամեն միջոց, վորպեսզի գինված ընդհարման մո-
մենտը ամենամեծ չափով հեռացվի այն սահման-
ներում, վոր չտուժեն Հոկտեմբերի հիմնական նվա-
ճումները, վորպեսզի այսպիսով դադարի յուրաքան-
չյուր ուր կարելի լինի լավագույն կերպով ոգտա-
դործել մեր սոցիալիստական տնտեսութիւնը և ԽՍՀ
Միութեան պաշտպանելու ունակութիւնը ամրա-
ցնելու համար:

Ինքնըստնքայն հասկանալի յե, վոր խաղաղութեան
համար տարվող պայքարի պրոբլեմի վրա մենք
պիտի նայենք իր հերթին վորպես հեղափոխական պրո-
պագանդի միջոցներից մեկի վրա, վորը նպաստում եւ
պրոլետարիատի դասակարգային ինքնագիտակցութեան
ամրացմանը, գրավում եւ նրա համակրանքը մեր
կողմը, մերկացնում եւ բուրժուական խաղաղասիրու-
թեան մեթոդները, բուրժուական դիվանագիտութեան
դասակարգային բնույթը և բուրժուական ամբողջ
իրավակարգը:

Ռազմական պրոպագանդի կարևորագույն պրոբլեմներից մեկն է հանդիսանում յերկրի ինդուստրացման պրոբլեմը, խ. Ս. Հ. Միությունը կապիտալիստական յերկրներին տեխնիկական կախումն ունենալուց ազատելու պրոբլեմը: Ժամանակակից պատերազմը պահանջելու յե յերկրի տնտեսական որգանիզմի և, ամենից առաջ՝ արդյունաբերության մի արտասովոր լարումն: Պատերազմի պատճառով վոչ միայն խաղաղ արտադրությունը անցնելու յե ռազմական ռեյսերին, այլ և լիովին դադարելու յե մեղանհրաժեշտ իրերի ներմուծումը արտասահմանից: Ամենից առաջ դա վերաբերվելու յե մեքենաների, մի շարք մետաղների, քիմիական նյութերի, ավտոմոբիլային և ռադիո տրանսպորտին հարկավոր մոտորների, դեղերի և այլն ներմուծությանը: Բոլորին հայտնի յե, թե վերաբերվելու պատասխանատու և համարյա վճռող նշանակությունն է ստանում պատերազմի ժամանակ ավիացիոն և քիմիական արդյունաբերությունը: Այդ մասին շատ սլերճախոս կերպով վկայում են անցյալ համաշխարհային պատերազմի փորձը և ժամանակակից բանակները, վորոնց մեջ, ինչպես նաև ժամանակակից պատերազմի տակտիկայի մեջ, անագին ուշադրությունն է դարձվում ավիացիայի և քիմիայի վրա: Դրա համար ել ամեն մի զինվորին անհատապես ռազմական արվեստը սովորեցնելու, ասպատակապատերազմների բնույթին, ժամանակակից կովի տակտիկային ծանոթացնելու, հրաձգություն և այլն սովորեցնելու հետ միաժամանակ մենք պետք է ներգրավենք խորհրդային Միության ամեն մի քաղաքացուն:

արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունը՝ քաղաքացիական և ընդարձակելու գործի մեջ:

Բնակչության լայն մասսաների կողմից մեր արտադրության բարելավմանը ողնելու կարևորագույն ձևերից մեկն է հանդիսանում արտադրական խորհրդակցությունների և ձեռնարկությունների մեջ գրտնվող վերաստուգիչ հանձնաժողովների աշխատունակության բարձրացումը, ըստ վորում պետք է աշխատել ներգրավել այդ աշխատանքներին բանվորական ակտիվը ամենամեծ չափով: Առանց միլիոնավոր աշտավորների կոեկտիվ ջանքերով այդ կարևոր խնդիրները իրագործելու, չի կարելի մեր յերկրի պաշտպանության ամրացման հարցը վճռել պատշաճ ուղությամբ:

Հետևյալ վոչ պակաս կարևոր պրոբլեմը, վորը մենք նրա մասնագիտական բնույթի պատճառով առանձնացնում ենք, — դա մեր խաղաղ արդյունաբերության մոբիլիզացիան է ռազմական ժամանակի դեպքերի համար:

Մեզանում, ցարական ժամանակ, զգալի չափով մեծ տեղ եր բռնում ռազմական հատուկ արդյունաբերությունը, մինչդեռ այլ՝ զարգացած արդյունաբերությունն ունեցող յերկրներում դրա տեսակարար կշիռը չնչին է, բայց այնտեղ կա անագին խաղաղ արդյունաբերություն, վորը ընդունակ է կարճ միջոցում իր արտադրական գործառնությունները վերածել ռազմականի: Մենք հենց վորպես ժառանգություն, ստացել ենք մի շարք հատուկ ռազմական գործարաններ, վորոնք չեն կարող գործել խաղաղ ժամանակի պահանջների համար: Մենք ունենք խա-

դադ արդյունաբերություն, վորը անպետք է ռազմական ժամանակի համար: Մեր արդյունաբերության աշխատանքում հատու գիծ է քաշված ռազմական և խաղաղ շրջանների միջև:

Դրա համար ել անհրաժեշտ է ամեն կերպ հաշվի առնել մեր արդյունաբերության մեջ Արևմտյան Յեվրոպայի և Ամերիկայի փորձը:

Վերջապես ռազմական պրոպագանդի ընդհանուր կոմպլեքսի մեջ ամենակարևոր խնդիրներից մեկն է կարողանալ սահմանել կանոնավոր հարաբերականություն հեղափոխական վոգեւորության դերի և ռազմական տեխնիկայի միջև ապագա պատերազմի պայմաններում: Այդ հարցի առթիվ մինչև այժմ գոյություն ունեն թափառանքներ աշխատավորների լայն մասսաների մեջ: Վտանք, և դրանց թվում քաղաքացիական կոմպլեքսներին մասնակցողներից մի քանիսը, տրամադիր են յենթադրելու, վոր մեր Կարմիր բանակի և մեր հավանական թշնամիների ընդհարման դեպքում վճռական գործոն են յանդիսանալու այն հեղափոխական վոգեւորությունը և դասակարգային հեղափոխական գիտակցությունը, վոր ունեն և ունենալու յեն մեր կարմիր բանակայինները: Այդ ընկերները տրամադիր են կարծելու, վոր կռիւ տեխնիկական միջոցների դերը ապագայում հավասարվելու յեն յեթե վոչ գերոյի, գոնե մինիմալ նշանակություն է ունենալու:

Մեր ընկերների մի այլ մասը, ընդհակառակն, հակում ունի գերազնահատելու տեխնիկայի դերը պատերազմում և թերագնահատելու Կարմիր բանակի

մարտիկների դասակարգային գիտակցության և հեղափոխական վոգեւորության դերը ապագա պատերազմում: Մենք պետք է վճռականապես դատապարտենք այդ յերկու ծայրահեղությունը: Ապագա պատերազմում բանակի գիտակցականության և հեղափոխական խանդավառության մեջ, մի կողմից, տեխնիկական ոգեւորության մեջ, մյուս կողմից, պիտի լինի համապատասխան հարաբերականություն: Ավելի ճիշտ՝ այդ յերկու տարրերը պիտի միացած լինեն ներդաշնակորեն:

Մեր իդեալը կայանում է նրանում, վոր կարմիր բանակայինների պատշաճ քաղաքական դաստիարակության հետ միաժամանակ մեր գործը հնարավոր յեղածի չափ կարճ միջոցում հասնի ռազմական տեխնիկայի այն մակարդակին, վորը ունեն Արևմտյան Յեվրոպայի առաջավոր բանակները:

Միմիայն «վոգու» և «տեխնիկայի» այս տեսակ միացումը կարող է ապահովել մեր կարմիր զենքի անպայման հաղթությունը բուրժուազիայի դեմ:

Վերջապես, առանձնակի կանգնած է մեր առաջ ռազմական հատուկ գիտելիքների մասսայական պրոպագանդի խնդիրը քաղաքացիական բնակչության մեջ և նրա ռազմական դաստիարակության խնդիրը:

Ռազմական գործը սովորեցնում է մարդուն խրատիվ կարգապահություն, արագությամբ և ճշտիվ կատարել հանձնած գործը, զարգացնում է նախաձեռնության զգացմունքը, ակտիվությունը, ամեն տեսակ պայմաններին հարմարվելու ունակությունը և ամեն տեսակ, թեկուզ չափազանց դժվարին, դրություն:

նից յեկեղու ընդունակությունը: Հենց այդ հատկություններն եւ հարկավոր են մեզ վոչ միայն պատերազմի պայմաններում, այլ և մեր խաղաղ գործնեյության պայմաններում, վորովհետեւ ամենքն եւ, վերջիվերջո, զիտեն, վոր առանց կազմակերպության, առանց կարգապահության և անորինակ լարվածության աշխատանքի մեջ և ամենորյա մեր գործերում, մենք չենք կարող լուծել այն հսկայական խնդիրները, վոր պատմությունը դրել ե մեր ուսերին:

III. ՌԱԶՄԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԶԵՎԵՐՆ ՈՒ ՄԵՔՈՂՆԵՐԸ

Ռազմական ամբողջ աշխատանքը կարելի չե բաժանել յերկու հիմնական ձևերի. մասսայական և խմբակային:

Լայն ծավալված և վորոշ սխառմով դրված մասսայական աշխատանքը հանդիսանում ե բնակչության ռազմականացման գործի զարգացման հիմնական պայմաններից մեկը: Միմիայն մասսայական աշխատանքի հիմքով հնարավոր ե բավարար չափով դնել և ծավալել աշխատանքի գանազանակերպ խորացրած ձևերը, վորոնց թվում նաև խմբական աշխատանքները:

Մասսայական աշխատանքի ընդունված ձևերին պիտի դասել հասարակական լայն կամպանիաներ վարելը — սոնակատարություններ, զբոսանքներ, եկուկուրսիաներ, կազմակերպել գանազան մրցություններ, կոնկուրսներ, սարքել առանձին ռազմական յերեկույթներ գեկուցումներով, ներկայացումներով, համերգներով, կինո-պատկերներով, հանդեսներով, հարց ու պատասխաններով, ոգտագործել վորոշ ծրագրով ռադիոն, կազմակերպել դասախոսություններ և մի-

տինսներ, կազմակերպել ռազմական արշավներ, գորոխադեր, ամառային ճամբարներ, ցուցահանդեսներ, ոգտագործել մասսայական մամուլը, մանավանդ պատի լրագիրները, կազմակերպել հատուկ կոնֆերանսներ, գանազան համագումարներ և խորհրդակցություններ խորհրդային, հասարակական պրոֆմիութենական, կոյյերիտական և կուսակցական կազմակերպությունների գծով: Վերը հիշած մասսայական աշխատանքների բոլոր ձևերի կիրառումը պետք ե տարվի խստիվ համաձայնեցնելով դրանց սպասարկվող բնակչության հետ և հաշվի առնելով նրա կենսակրթական առանձնահատկությունները: Որինակ, ինժեներատեխնիկական ուժերին և ինտելիգենցիային սպասարկելես հարկավոր ե առաջ քաշել աշխատանքի այնպիսի բովանդակություն և ձևեր, վորոնք ավելի ընդունելի, հարկավոր և հետաքրքրական են սոյալ շրջանի համար: Սահմանամերձ վայրերում և ազգային փոքրամասնությունների մեջ աշխատանքը պետք ե վարել, հաշվի առնելով թշնամումտիկ գտնվելու առանձնահատկությունները և սահմանամերձ բնակչության տրամադրությունները: Յերկրի պաշտպանության համար աշխատող գործարանում աշխատանքը պետք ե տանել մի փոքր այլ կերպ, քան այն ձեռնարկություններում, վորոնք կարող են ռազմական գործնեյության անցնել զորահավաքի մոմենտին: Սեզոնային բանվորներին պետք ե մոտենալ, հաշվի առնելով նրանց կապը գյուղանտեսության հետ: Յերիտասարդությունը և կանայք, իրենց հերթին, առանձին մերձեցումն են պահանջում: Նույնպես հարկավոր ե հաշվի առնել աշխատանքի յուրատեսակությունը արձակուրդում գտնվողներին, հրամ-

կազմի, պահեստի մարտիկների, զպրոցականների և այլն մեջ:

Այլ խոսքով, ռազմական աշխատանքի կազմակերպիչը պետք է լինի չափազանց ճկուն մանկավարժ և այդ գործում վոչ մի դեպքում չպետք է շարժոն ուղիով ընթանա:

Ամենապարզությամբ հասարակա-
ԿԱՄՊԱՆԻԱՆԵՐ: Կան կամպանիան, վորը ամեն տարի ոգտագործվում է բնակչության մասսայական ռազմականացման համար, ինչն ապաշտպանության տասնորյակն է: Ռազմական պրոպագանդի համար սովորաբար ոգտագործում են նաև Կարմիր բանակի, Հոկտեմբերյան հեղափոխության տարեգարձները, յերիտասարդության միջազգային ուրը, մայիսի 1-ը, բերքի ուրը, մարտի 8-ը — միջազգային կանանց ուրը:

Բացի այդ, յուրաքանչյուր ռայոնում — առանձին ձեռնարկություններում կարող են սարքվել իրենց սեփական կամպանիաները: Ռազմական ուսուցման ցանցի լրացումը, լավագույն հրացանաձիգ, կապի ծառայող, զնգացիներով կրակողներ ունենալու կամպանիաներ, ուսուցման հանրագումարը հայտաբերելու կամպանիա և այլն:

Եկակուրսիաների աշխատանքը
ԵԿՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐ կապված պետք է լինի եկակուրսիոն վորոշ համապատասխան կազմակերպությունների հետ: Եկակուրսիաների նյութ կարող են լինել յերկրի պաշտպանության հետ կապ ունեցող գործարանները, գորամասերը — դրանց թվում ընդշեֆյա մասերը, — ռազմազպրոցական հաստատու-

թյունների դասարանական զբաղմունքները, նրանց լաբարատորիաները և կաբինետները, ռազմական նավերը, ողա-քիմիական թանգարանները, Կարմիր բանակի և նավատորմի տները և այլն: Ցանկալի յե ոգտագործել եկակուրսիաները, ինչպես մասսայական աշխատանքի պլանով, վորպես առանձին եկակուրսիաներ, նույնպես և խմբական ուսուցման պլանով — խմբերի հետ ռազմական գիտելիքներ անցնելուց առաջ, քիմիական, հրացանաձիգ, ողաչվական խմբերի հետ պարապելուց առաջ, այլ և պարապմունքների ժամանակ, նայած ծրագրին և նյութին և այլն:

Տոնակատարությունները մասսայական
ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ յական աշխատանքի ամենազբաղիչ ձևերից մեկն են կազմում, վորովհետև նրանք միացնում են գիտելիքների, խելացի հանգստի և բավականությունների մի ամբողջ շարան: Ամենից հարմար է տոնակատարությունները կազմակերպել ամառը, ոգտագործելով դրա համար այգիները, ամառային հրապարակները, քաղաքից դուրս կատարվող զբոսանքները, միացնելով այդ զբոսանքները տոնակատարությանը բոլոր մասնակցողների նախնական ռազմական զբոսանքի կամ եկակուրսիայի հետ: Տոնակատարության ժամանակ հարկավոր է կազմակերպել զանազան խմբերի յելույթներ (թատրոնական, յերաժշտական, յերգեցիկ) կենդանի լրագրներ, սպորտային մրցություններ՝ դիմացկունություն, տարածություններ անցնելու, թիավարության և լող տալու (յեթե ջուր կա), հրացանաձգություն, ռազմական զրահանության ցուցահանդես և այլն: Տոնակատարություններ կարելի է կազմակերպել յիշակա

4661-84

գուտ ուղղման բնույթով, նույնպես և սովորական հասարակական բնույթ կրող, մտքներով վերջիններին մեջ համապատասխան ուղղման տարր:

Մասնայական գրոսանքները ինչպես իրենց կազմով, նույնպես և բովանդակութեամբ, կարող են լինել զանազան տեսակի: Յանկալի յե կազմակերպել այդ գրոսանքները ընդհեփյա կամ մոտիկ գտնվող կարմիր բանակայինների հետ միասին: Զրոսանքի ժամանակ իր հերթին հարկավոր է կազմակերպել սպորտ-մրցություն, զեղարվեստական յեղութներ, խաղեր և այլն: Բանվորների և կարմիր բանակայինների միասին գրտնվելը գրոսանքների ժամանակ, կարմիր բանակայինների կենցաղին ծանոթանալը կնպաստեն քաղաքական մասնայի ուղղման դաստիարակութեանը և կդառնան նրանց համար ուղղման պրոպագանդի ձևերից մեկը: Մասնայական գրոսանքները բնական հարստություններ, պատմական կամ այլ առանձնահատկություններ ունեցող վայրերում կարող են միաժամանակ ոգուտ բերել գրոսանքներին մասնակցողներին՝ լայնացնելով նրանց աշխարհայացքը: Ամեն մի գրոսանք պետք է կատարվի վորոշ լողունների տակ, վորոնց շուրջը ծավալվում են հիմնական ձեռնարկումները և յեղութները: Այդ տեսակ լողուններին գոյությունը կնպաստե գրոսանքի ամբողջութեանն ու գրոսանքին մասնակցողների գողմանը վորոշ գաղափարի շուրջը: Բացի այդ, մասնայական գրոսանքները կարելի յե հարմարեցնել կարմիր որացույցի կամ վորեն կամպանիայի վորոշ որերին: Այդ դեպքում գրոսանքի առանցքը պետք է պատի այդ որերի կամ

կամպանիաների լողուններին շուրջը: Ռաղմականացրած գրոսանքներին պետք է տալ վորոշ ուղղման կարգ և ծանոթացնել նրան մասնակցողներին գրամասերի ուղղման շարժման գործնական քայլերին: Դա նշանակում է, վոր գրոսանքին մասնակցողները կազմակերպվում և դառնում են վորոշ ուղղման միություն, պահպանում են ուղղման յերթի կարգը, կազմակերպում են հետախույզ և կապի ծառայություն, ծանոթանում են դադարի ժամանակ կատարվող դիմակավորման, պահակային պաշտպանութեան և հսկելու մեթոդներին և այլն: Ռաղմական գրոսանքի սկզբում, յերբ բոլորը հավաքված են նշանակված տեղը, գրոսանքի կազմակերպիչները անպատճառ պետք է ստուգեն, թե պատրմատ է, արդյոք, ամեն ինչ յեղութի համար, ծանոթ են բալաբար չափով գրոսանքի ծրագրին բոլորը և այլն: Այնուհետև խմբի վարիչի մի վորերիկ ներածությունից հետո, յեղում են իրենց տեղից: Հաջողութեան տեսակետից շատ մեծ նշանակություն ունի ինչպես մարշրուտի, նույնպես և գրոսանքի վերջնական վայրի ընտրությունը, վորտեղ պիտի կենտրոնանան մասնայական յեղութն ու զվարճությունները: Այդ վերջնական վայրը պետք է ընտրված լինի առաջուց և հարմարություններ ունենա: Յանկալի յե, վոր այդ վայրը լինի ջրին մոտիկ և չոր: Յերթի ճանապարհը միշտ ել չպետք է ամենակարճը լինի, այլ պետք է լինի ամենից հետաքրքրականը, այն հաշվով, վոր այդ յերթը կատարվի բաղմատեսակ տեղերով (անտառ, դաշտ, ձոր, բարձրություններ, գետի կամ լճի ալի և այլն): Զորադադարների տեղն ել, իր հերթին, առաջուց պետք է նշանակված լինի:

Վորոշ դեպքում դատարը կազմակերպվում է հանգս-
տանայու համար, իսկ այլ դեպքերում — վորպեսզի
ծանոթանան վայրին ռազմական նպատակներով, այլ
և ծանոթանան բնության յերևույթներին: Դրա հա-
մար հարկավոր է ընտրել բավականաչափ հետաքր-
քրական վայր ինչպես ռազմական, նույնպես և
բնագիտական տեսակետներից (բնության հարստու-
թյան կամ տեսարանների գեղեցկության տեսակե-
տից): Գետերով անցնելու ժամանակ ցանկալի յե ծա-
նոթացնել զբոսանքին մասնակցողներին գետանցքի
տեղը գտնելու, կամուրջներ շինելու, դբանցից ոգ-
տվելու կամ քանդելու պայմաններին: Վերջնական
վայրը հասնելուց հետո սկսում են շինել և սարքել
ճամբարը: Զանազան խմբերի կայաքանները տեղերը
առաջուց ընտրում են նախորոք գնացած բնակարա-
նապետները, վորոնք ղիմավորում են իրենց խմբերին
և տանում նրանց համար ընտրված տեղը: Այնուհետև
ամեն մի խումբ սկսում է կառուցել իր ճամբարը:
Սպորտամենները կառուցում են այն ամենը, ինչ վոր
անհրաժեշտ է սպորտյելույթների և մրցությունների
համար, այդ նպատակով ընտրում են անհրաժեշտ
հրապարակ ֆուտբոլի, բասկետ-բոլի, լաուն-թենիսի,
շարժական տիրի և այլն համար: Գեղարվեստական
խմբակները շինում են տեղ թատրոնական կամ յե-
րաժշտական յելույթների համար: Տնտեսական խումբը
շինում է վրաններ հանգստության համար, մոծակնե-
րից, անձրևից և խոնավությունից պաշտպանվելու հա-
մար և այլն: Ապա սահմանվում և կարգավորվում է
համապատասխան կապը բանակի առանձին մասերի
միջև, հանգստանալուց և կերակրվելուց հետո զբո-

սանքի կազմակերպիչները մշակում են խաղերի, մրցու-
թյունների և զվարճությունների ծրագիրը: Մրցու-
թյունների ցուցակի մեջ կարելի յե մտցնել. վազք
խոչնդոտներով, տեղադրության վորոշումը կողմնա-
ցույցով, աչքաչափով վորոշել տարածությունը, հրա-
ցանաձգություն, լող, ֆուտբոլ, բասկետ-բոլ, նիդա-
կախաղ, ռբաձգություն, վոստյուններ ձողի ոգնու-
թյամբ և մի շարք այլ խաղեր, վորոնք նպաստում
են ինչպես ֆիզիկական մարզանքներին, նույնպես և
զարգացնում են ռազմական բնույթ կրող վարժու-
թյունները: Առանձին ուշադրություն պետք է դարձ-
նել բացողյա կատարվող խաղի վրա (աչքախփուկ,
լախտ): Բնագիտական խումբը կարող է հենց այստեղ
մարդկանց ծանոթացնել մի շարք բնագիտական եկս-
պոնատներին, ծառերի վորոշ տեսակներին, ծառերի
տեսակների մեջ գոյություն ունեցող հայտնի հարա-
կցության որենքին, կանգ առնելով նաև անտառի
տնտեսական և ռազմական նշանակության վրա:
Լճակի ափին գտնվելու դեպքում, բնագիտական
խումբը ծանոթանում է լճակի կյանքին, որգանիդմի
բնական միջավայրին հարմարվելու որենքներին,
շրամբարի բուսական և կենդանական աշխարհներին,
կազմում է բույսերի և միջատների հավաքածու և
այլն: Տեղագրական (տոպոգրաֆ) խումբը, վոր սովո-
րում է գծագրություն, իր հերթին կատարում է
վայրի տեղագրական գծագիրը, նկարում է ճամուկե-
նեք, դնելով նրանց վրա պայմանական նշաններ,
վճռում է մի շարք խնդիրներ՝ ռազմական զորամա-
սերը, հրետանին, գնդացիները և այլն այդ վայրում
տեղավորելու տեսակետից:

Զուտ ռազմական պարապմունքներին ծրագրի մեջ անհրաժեշտ է մտցնել նեղհանուր տազնապի կազմակերպությունը, վորը պիտի տեղի ունենա թշնամու սավառնակների պայմանական հարձակման հետևանքով, ըստ վորում ծրագրի այդ մասը ավելի հաջողությամբ կատարելու համար անհրաժեշտ է նախապես մանրամասնորեն ծանոթացնել զբոսանքի բոլոր մասնակիցներին տազնապի պայմանական ազդանշաններին և այն միջոցառումներին, վոր ամեն մեկը պարտավոր է կիրառել՝ ազդանշանը լսելուն պես: Զբոսանքը վերջանալուց և ամբողջ ծրագիրը կատարելուց հետո սահմանված կարգով բոլորը վերադառնում են տուն:

Անհրաժեշտ է նկատի առնել, վոր մասսայական զբոսանքի հաջողությունը դաշտում վերը հիշած բոլոր բաղադրատեսակ նպատակներով ամենից առաջ կախված է պատշաճ նախապատրաստությունից: Զբոսանքին մասնակցողների ամբողջ մասսան նախորոք պետք է բաժանված լինի խմբերի: Զբոսանքի գլուխ պետք է կանգնի կազմակերպիչների շտաբը, վորը կազմված է զբոսանքի առանձին մասերի կազմակերպիչներից (ներկայացումների կազմակերպիչ, սպորտի կազմակերպիչ, արշավի կազմակերպիչ, տնտեսական մասի կազմակերպիչ և այլն): Յեկույթից առաջ յուրաքանչյուր կազմակերպիչ կազմում է մոտավոր ծրագիր, կանխատեսելով բոլոր պահանջները: Այդ պլանը կազմելու կարգը հետևյալն է.

1) Վորոշվում են նպատակն ու խնդիրները և նշանակվում են հիմնական լոգոնդներն ու մոտավոր ծրագիրը:

2) Նշանակվում են խմբեր՝ նշանակված ծրագիրը նախապատրաստելու և գլուխ բերելու համար:

3) Վորոշվում են մասնակցողների և ղեկավարների կազմերը:

4) Վորոշվում են զբոսանքի վայրը և հերթի կարգը, նկարագրվում է մարշրուտի տեղը, յերթի կարգը, դադարը և հանգստի տեղը, այլ և արվում են նկատառումներ ճամբար կառուցելու համար:

5) Կազմվում է նյութական և դրամական նախահաշիվ:

6) Հաշվի յե առնվում առաջագրված խնդիրները իրագործելու համար անհրաժեշտ ժամանակը:

7) Վորոշվում է հրահանգման և ստուգման կարգը, վորը կատարվում է կազմակերպիչների, հանձնաժողովների, գործի անցած բոլոր աշխատողների ժողովներում: Նշանակվում են ղեկավարների ղեկուցումները, կազմվում են գրավոր հրահանգներ, կատարվում է նախապատրաստություն և իրագործման անձնական ստուգում:

Ամեն մի կազմակերպիչն ոգնելու համար տրվում են համապատասխան հանձնաժողովներ առանձին ձեռնարկների համար:

1) Արշավը կազմակերպելու հանձնաժողով (վորի մեջ մտնում են վայրի հետախուզության ղեկավարը, կապի ծառայության ղեկավարը և այլն):

2) Սպորտի և խելացի զվարճությունների հանձնաժողով (վորի մեջ մտնում են մասսայական խաղերի ղեկավարը, ֆուտբոլի, բասկետբոլի, վազբի մրցությունների ղեկավարները և այլն):

3) Տեսաբաններ կազմակերպող հանձնաժողով (վորի մեջ մտնում են կենդանի լրագրի ղեկավարը, մասսայական շարժման ղեկավարը, յերգեցիկ խմբի ղեկավարը, նվագախմբի ղեկավարը և այլն):

4) Տնտեսական հանձնաժողով (վորի մեջ մտնում են սննդառության ղեկավարը, յելույթների տեղերը պատրաստողների ղեկավարը, ճամբարներ կառուցողների ղեկավարը և այլն):

Ցանկալի յե, վոր ամբողջ պլանը կարգացվի և հաստատվի բոլոր կազմակերպիչների և ղեկավարների ընդհանուր ժողովում՝ ակմբային և գործարանային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ միասին (Համկոմկուսի (բ) կոլեկտիվ, գործկոմ, Ոսո-ավիաքիմի բջիջի բյուրո): Ամբողջ եկեղեցւորսիան ղեկավարում են եկեղեցւորսիայի պետը և նրա ողնականը, վորը միեւնոյն ժամանակ շտաբի պետն է, և վորին կից կազմակերպվում է համապատասխան շտաբ հիմնական կազմակերպիչներից և ռազմական մասերի, դասակների, վաշտերի կամ գումարտակների պետերից՝ նայած զբոսանքին մասնակցողների թվին:

Զբոսանքը վերջանալուց հետո անհրաժեշտ է հաշվի առնել և ուսումնասիրել նրա փորձը, այլ և վերլուծել պատշաճ կարգով զբոսանքի առանձին և մասնավոր ռազմական ձեռնարկումները:

Նման մասսայական զբոսանքների հաջողությունը պետք է ոգտագործել՝ կամավորներ գրավելու համար ռազմական գիտելիքների համապատասխան խմբերը (հրձիգների, կապի, ողա-քիմիական պաշտպանության և այլն):

Յ Ե Լ Ո Ւ Յ Թ Ն Ե Ր
Դ Ե Պ Ի Դ Ա Շ Տ

Բացի լայն մասսայական զբոսանքներից, վորոնց մեջ մտնում են ռազմականացման վորոշ տարրեր, հանձնարարվում է նաև կազմակերպել հատուկ ռազմական զբոսանքներ կամ յելույթներ դեպի դաշտը՝ աշխատավորներին ռազմականապես նախապատրաստելու նպատակով: Դաշտ յելնելը և ռազմական զբոսանքները կարելի յե կատարել թե ամառը, և թե ձմեռը, ըստ վորում նախապատվություն պետք է տալ փոքրիկ խմբերին և միավորություններին: Այդ զբոսանքները և դաշտային յելույթները պետք է կազմակերպեն Ոսո-ավիաքիմի տեղական բջիջները, մասնակցության գրավելով այդ զբոսանքներին և յելույթներին վոչ միայն Ոսո-ավիաքիմի անդամներին, այլ և տվյալ ձեռնարկության մնացած բանվորներին և ծառայողներին ել:

Բացի զրանից, դաշտյելույթներ կազմակերպում են ռազմական գիտելիքների խմբերը՝ վորպես ուսումնական-գործնական վերամշակումն այս կամ այն ռազմական թեմայի բաց ողի մեջ՝ պարապմունքների ծրագիրը անցնելու ընթացքում: Թե մեկ և թե մյուս դեպքում յելույթները կարող են կատարել, ինչպես ռազմական գիտելիքների խմբի ջանքերով, կամ Ոսո-ավիաքիմի բջիջի, նույնպես և միացյալ ուժերով ռազմական գիտելիքների մի քանի խմբերի կամ բջիջների, ինչպես տվյալ ձեռնարկության, նույնպես և ռայոնի մի քանի ձեռնարկությունների մեջ:

Դաշտյելույթներ և ռազմական զբոսանքներ կազմակերպելու բոլոր դեպքերում նպատակահարմար է կիրառել զորային կազմակերպությունը ըստ համա-

պատասխան առաջադրությունների և մասնակցողների նախապատրաստության.

Յելույթները իրենց բովանդակությամբ բաժանվում են յերկու տեսակի:

1) Այն յելույթները, վորոնց իրագործելու ժամանակ նպատակ է դրվում սովորեցնել մասնակցողներին գինվորի սկզբնական առանձին գործողությունները և այդ գործողությունների վերամշակությունը փոքրիկ զորամասերում, որինակ՝ բաժնյակում կամ դասակում:

2) Այն յելույթները, յերբ այդ խնդիրները հաշտվում է լուծել ավելի խոշոր չափով:

Առաջին խնդիրները դրվում են ինչպես ռազմական գիտելիքների խմբերի սկզբնական յելույթների, նույնպես և մասսայական յելույթների համար:

Յերկրորդ խնդիրները կարող են դրվել միայն ամառվա յերրորդ կիսում և կարող են վերաբերվել ինչպես ռազմական գիտելիքների խմբերին, նույնպես և այն մասսային, վորի մեջ բացի խմբերում ուսմունքը ավարտածներից, կան Ավիոքիմի զորամասեր, կարմիր բանակայիններ և պահեստի կրտսեր հրամակա՝

Ոստ-ավիաքիմի կենտրոնական խորհուրդը դաշտյելույթների և ռազմական զբոսանքների համար տակտիկական խնդիրները պայմանավորում է մոտավորապես հետևյալ թեմաներով.

1. Միայնակ մարտիկի սկզբնական գործողությունները.

ա) Շարժում, կարգ, վազք, տեղից-տեղ սողալով անցնել:

բ) Դիմակավորումն և վայրին հարմարվելը:

գ) Իր համար խրամատ (թագստի տեղ) շինելը և կրակի դեմ բնական արդելքների կիրառումը:

դ) Տարածությունների աչքաչափը:

յե) Նշանակների գտնելն ու վորոշելը և կռվին հետևելը:

զ) Աշխատանքը դաշտում քարտեզով կամ հատակագծով:

ե) Հրամանների կամ հաղորդությունների հանձնումը և կապի պահպանությունը:

զ) Հակազազով գործելուն վարժվելը:

2. Մարտիկի գործողությունները փոքրիկ զորամասերում:

ա) Արշավը և նրա պաշտպանությունը:

բ) Հետախույզ պահակի աշխատանքը:

գ) Առանձին դասակի պաշտպանողական կռիվը:

3. Զորամասերի ստորաբաժանումների գործողությունները:

Անցնում են մոտավորապես նույնը, ինչ վոր «բ» կետում է հիշած, բայց ավելի խոշոր զորամասերում, անպայման ուղադրություն է դարձվում հրաձգություն վարելու հարցերի և զանազան տեսակի դենքերի շարժման և փոխգործակցության վրա: Բոլոր յերեք դեպքերումն էլ անհրաժեշտ է շարունակ ստուգել մասնակցողների անհատական գործողությունները, նրանց զնահատությունը տեղադրության նկատմամբ, քիմիական տեսակներից և ոգային ապահովության վերաբերմամբ և նրանց մեջ ռազմական ղեկցիպլինա մացնելու մասին:

Դաշտյեյուլթները և մանավանդ ռազմական զբոսանքները պետք է միացնեն իրենց մեջ վորոշակի դրված ռազմական թեմայի հետ միասին նաև Ֆիզկուլտուրայի ռազմա-գործնական տարրերը, ուստի ցանկալի յե, վոր դաշտյեյուլթներ և զբոսանքներ կազմակերպելու գործում մասնակցեն ֆիզկուլտուրայի հրահանգիչները, իսկ պլանային աշխատանքների մշակմանը հրավիրվեն ֆիզկուլտուրայի համապատասխան խորհուրդները: Ֆիզկուլտուրայի գործադրած տարրերի թվին կարելի յե վերագրել՝

1) Վազք (զբոսս, սուրհանդակություն, վազք կարճ տարածության վրա):

2) Վոստոկներ յերկարությամբ և բարձրությամբ:

3) Նետումներ հեռավորության վրա անվրիպության նպատակով:

4) Շարժական խաղեր. ֆուտբոլ, բասկետբոլ, գնդախաղ:

5) Լող:

Յեթե մասնակցողների թիվը թույլ է տալիս բաժանվելու յերկու կողմերի, այն ժամանակ յելույթը կարելի յե կազմակերպել այսպես.

Յելույթի ամբողջ այն մասը, վորը նվիրված է ռազմական թեմայի մշակմանը, յերկու մասի յե բաժանվում: Ժամանակի առաջին կեսը նվիրվում է ավյալ թեմայի հարցերի սկզբնական մշակմանը: Այստեղ առավելապես կիրառվում են ղեկավարի ցուցմունքը, նրա բացատրությունները, մասնակցողների առաջին պրակտիկան և այլն:

Յելույթի յուրաքանչյուր կողմը այդ առաջին կեսի ժամանակ պարապում է կամ միասին և կամ առան-

ձին և վորոշ ժամանակին դուրս է գալիս ղեկավարների միջև նախորոք պայմանավորված տեղը, վորտեղ կատարվում է մի փոքրիկ վերլուծություն և կազմակերպվում է հանգիստ (դադար):

Յերկրորդ կեսը կայանում է յերկկողմանի պարապմունքի մեջ, վորտեղ կիրառվում են դրանից առաջ կատարված գործնական վարժությունները:

Այն կողմը, վորը ավելի վատ է գործում, համարվում է հաղթված: Նման պարապմունքը նպաստում է նրա կենդանանալուն, իսկ յերեմն դարձնում է այն հետաքրքրական մի խաղ: Կողմերը միասին են տուն վերադառնում: Վերապես կանոն, յերկկողմանի պարապմունքը չպետք է սկսել առաջին յելույթներից, այլ ավելի նպատակահարմար է սկսել յերրորդ յելույթից վոչ շուտ: Այն դեպքերում, յերբ մասնակցողների մեծ քանակը թույլ չի տալիս մշակելու ռազմական թեման մի կամ յերկու սովորող խմբերում, հարկավոր է ռազմական զբաղմունքի ընթացքում բաժանել նրանց մի քանի խմբերի այն հաշվով, վոր այդ խմբերը պարապեն միաժամանակ: Այդ դեպքում անհրաժեշտ է նախորոք հոգալ խմբերի ղեկավարների մասին և, բացի այդ, ծրագրել ամեն խմբի մարչրուտը կամ ռայոնը: Այդ ցուցմունքը վերաբերում է զլխավորապես առաջին յելույթ-զբոսանքներին: Այն դեպքում, յերբ յելույթները ունենում են մասսայական բնույթ և բոլոր մասնակցողները իրենց վորոշ մասով պատրաստված չեն և չեն կարող միատեսակ ռազմական գործնական աշխատանքի անցնել, — զբաղմունքները պետք է վարել պատրաստված մասի համար, վորը բաղկացած է մեծ մասամբ ռազմական գիտե-

լիքների խմբերի անդամներից և պահեստի զինվորներ-
ից, իսկ մնացած անպատրաստ մասնակցողների հա-
մար պետք է կատարել համապատասխան ստորաբա-
ժանումներ այն հաշվով, վոր նրանք մասնակից են աշ-
խատանքին միմիայն առանձին մասնավոր առաջա-
դրությունների իրագործման մեջ:

Ռազմական զբաղմունքի վերջում անպատճառ
պետք է խիստ համառոտակի վերլուծել այդ զբաղ-
մունքը: Այդ վերլուծությունը պետք է կատարվի
զրույցի ձևով ու անդի ունենա մտքերի փոխանակու-
թյուն զբաղմունքներին մասնակցողների միջև:

Ձափազանց ոգտակար է ընդհանուր վերլուծում-
ների հետ միաժամանակ կատարել ուսուցման այս
կամ այն ֆազերի համառոտ վերլուծումներ իսկույն
և յեթ, յերբ կհայտնվեն առանձին կողմի սխալներ
կամ գերազանց գործողություններ: Յերբ նշանակ-
ված ռազմական թեման մշակված—վերջացած է, ան-
հրաժեշտ է կազմակերպել դադար, ըստ վորում այդ
ժամանակ հարկավոր է սարքել այս կամ այն տե-
սակի ոգտակար գվարճություններ, վորոնց մեջ նշա-
նավոր տեղ պետք է բռնեն հրաձգությունը և սպորտը:

Քաղաքային մեծ կենտրոններից յեկեկիս, պետք
է ընտրել այնպիսի ռայոն, վոր յեկույթին մասնակ-
ցողները կարողանան գնալ և յետ դառնալ տրամվա-
յով կամ յերկաթուղով:

Հավաքատեղին ընտրելիս, ինչպես նաև դատարի
հանգստություն համար տեղ ընտրելիս, անհրաժեշտ
է հաշվի առնել, վոր այդ տեղերում գտնվեն կողպե-
րատիվներ, ճաշարաններ, թեյատներ կամ, համենայն
դեպս խմելու լավ ջուր:

Խնճրատինքյան հասկանալի յե, վոր յեկույթներն
ու զբոսանքերը կազմակերպելիս անհրաժեշտ է ման-
րամասնորեն նախատեսել յուրաքանչյուր յեկույթի
նյութական ապահովության կազմակերպությունը:
Յեկույթները կազմակերպելիս պետք է պահպանել
խիստ զիսցիպլինա և համապատասխան տրամադրու-
թյուն մասնակցողների մեջ:

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՄՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ամենալավ խթանն
ՄՐՑՈՒԹՅՈՒՆ- են հանդիսանում ռազմական մասսայա-
նեթ կան տգիտայիայի և պրոպագանդի մեջ:

Ռազմական ոգիտացիայի և պրոպագանդի այդ ձևերը
հիմնվում են մասնակցողների անհատական և խմբա-
կան շահագրգռության վրա, զարգացնում են նրանց
մեջ մրցության, ախիվության և խիզախության
վոգի և մյուս կողմից հանդիսանում են բնակչության
լայն խավերի համար ամենազբաղիչ տեսարանները:
Մրցությունների առանձին տեսակներին են պատ-
կանում.

ա) Հրաձգության մրցություններ:

բ) Ռազմական մրցություններ:

գ) Ընդհանուր սպորտային մրցություններ բազ-
մազան ծրագրներով:

Հրաձգության մրցությունները կազմակերպվում
են յերկու տեսակ, նախ՝ մրցություն վորակյալ հրա-
ձիգների մեջ, վորոնք անցնում են համապատասխան
խմբակցությունների և ապա մրցություն սովյալ ձեռ-
նարկության կամ հիմնարկության բոլոր ցանկացող
բանվորների և գյուղացիների մեջ:

Ռազմական մրցությունների և կոնկուրսների
թվին կարելի յե վերագրել հետևյալ տեսակները.

ա) հակազգալը շուտ և կանոնավոր հազնելու մրցություն, բ) ուսմբերը հեռուն նետելու մրցություն, գ) շուտ և կանոնավոր կերպով խրամատներ շինելու և դիմակավորվելու մրցություն, դ) աչքաչափով տարածությունները արագ և ուղիղ վերոշելու մրցություն, յե) դիտողության մրցություն, զ) պատերազմի տեխնիկական միջոցները իմանալու և դրանցով սպառազինվելու մրցություն և այլն, ըստ վորում մրցության վերջին տեսակը կարելի չե կատարել վիճակախաղի ձևով, յերբ դուրս են քաշում տոմսակներ, վորոնց վրա առաջուց գրված են լինում վորոշ հարցեր:

Ռազմա-սպորտային մրցությունները, վորոնք չափազանց ոգտակար են ապագա կարմիր բանակայինի ֆիզիկական դարգացման համար, կարելի չե կազմակերպել այս ծրագրով:

1) Վազք 100 մետր տարածությամբ:

2) Վոստումներ յերկարությամբ:

3) Դիսկ ու տեգ ձգելը:

4) Չվան քաշելը:

5) «Գարադկի» (городки):

6) Սուրհանդակային վազք 3000 մետր տարածության վրա:

7) Խմբական վազք խորդ ու բորթ տեղում, արգելանքներով:

8) Լող ու թիավարություն:

9) Սուսերամարտ և կռիվ տոփաններով (եսպադրոն):

Վորպես ռազմական մրցության հատուկ տեսակներից մեկը, պետք ե առանձնացնել վայրի կամ քարտեզի վրա ռազմական խնդիրների լուծման կոն-

կուրսը: Այդ տեսակ զոնկուրսներին պետք ե գրավել առաջին հերթին պահեստի հրամկազմին, ռազմական գիտելիքների խմբերի ուսնիդիրներին և բոլոր ցանկացողներին: Կոնկուրսի կազմակերպությունը պարզ ե. ռազմական ղեկավարը, վորը գլխավորապես լինում ե ավագ կամ միջին հրամկազմից, առաջարկում ե ներկա յեղողներին մի վորն խնդիր, ամեն մասնակցող աշխատում ե ինքնուրույն և իր լուծումը հաղորդում ե բոլոր ժողովականներին: Ֆինադատության մասնակցում են բոլորը:

Վերջնական վճիռը պատկանում ե ժյուրիին: Նույն կարգով ե կատարվում վայրի վրա կատարվող խնդիրների լուծումը: Կոնկուրսին մասնակցողին, վորը ամենից լավ ե վճռել խնդիրը, տրվում ե պարգև: Տակտիկական խնդիրները կարող են դրվել զանազան թեմաներով, հետախուզական, հրձիգ բաժնյակի և դասակի հարձակման հետ կապ ունեցող, զանազան տեսակ զենքերի փոխադրեցության թեմայով, գնդացիների և հրետանու դրույթի մասին, կապի կազմակերպության և պահպանության թեմայով արշավի ժամանակ, դիրքերում, կռվի մեջ և այլն:

Առանձին ղեպքերում ցանկալի չե տակտիկական խնդիրների լուծումը կատարել ավագով լի արկղի վրա: Հետադայում աստիճանաբար կարելի չե անցնել ավելի բարդ կոնկուրսներին՝ ռազմական խնդիրները լուծելու մեջ, վորոնց կմասնակցեն յերկու կողմերն ել և ավելի խոշոր ստորամասերը: Ինչ վերաբերում ե մասսայական շարժական և սպորտային խաղերին, այստեղ նախադատվություն պետք ե տալ այն խաղերին, վորոնք դարգացնում են մարտիկի համար անհրաժեշտ

հատկութիւններն ու վարժութիւնները, — կարգա-
սահութիւն, ճշտապահութիւն, համառութիւն, նա-
խաձեռնութիւն, դիտելու ընդունակութիւն, տեղա-
դրութեան և ժամանակի մեջ գլուխ հանելու սովոր-
ութիւն, տոկունութիւն, անվրիպութիւն: Այնու-
հետեւ ցանկալի յե նախապատմութիւն տալ այնպիսի
խաղերին, վորոնք կատարվում են խմբերի և զորամա-
սերի մասնակցութեան սկզբունքով, վորովհետեւ դա
նպաստում է համաձայնեցրած գործողութիւնների
վարժութիւնները յուրացնելուն, նպաստում է հաս-
կանալու իր և իր զորամասի պարտականութիւնները,
զարգացնում է թշնամու սխալները հաշվի առնելու
ունակութիւնը և այլն:

Այն վարժութիւններն ու խաղերը, վորոնք զար-
գացնում են ճարպիկութիւն, արագութիւն, տոկու-
նութիւն և խելամտութիւն, հարկավոր է վճռակա-
նապէս գերադասել այն խաղերից, վորոնք զարգաց-
նում են համընդարժ կոպիտ ուժը (վարժութիւն-
ներ գերաններով, տուրնիկների վրա, թուկեր քաշելը
և այլն):

Մի քանի խաղեր զարգացնում են ռազմա-գործ-
նական ունակութիւնները: Դրանց թւին են պատ-
կանում ռումբեր ձգելու վարժութիւնները, վորին ոգ-
նում է «գարադիկ» (ГОРОДКИ) խաղը: Զաւիազանց
արժեքավոր են այնպիսի խաղերը, վորոնք պահան-
ջում են վազք բարդ վոստումներով և նետումներով,
հարմարվելով տեղադրութեանը:

Խաղերը սովորեցնում են կատարել վորոշ կանոն-
ներ: Հենց դրանով նրանք վարժեցնում են ապագա
կարմիր բանակայինն դիտակցորեն յենթարկվելու

խաղի կանոններին, կոլեկտիվի ընդհանուր կարգապա-
հութեանը, ավագ ղեկավարի ցուցմունքներին և դա-
տարանի վճիռներին: Խաղերը նպաստում են նախա-
ձեռնութեան զարգացմանը, վորովհետեւ խաղի կանոն-
ները բազմաթիւ հնարավորութիւններ են տալիս
հասնելու նպատակին զանազան միջոցներով: Ամեն
խաղի մեջ հաղթում է միշտ նա, ով արագորեն և
հաջողութեամբ հնարում է լավագոյն միջոցներ իր
զորամասի հաջողութեան համար: Մենք չենք թվի
այստեղ մանրամասնորեն զանազան խաղերը, այլ
թողնում ենք դրանց ընտրութիւնը տեղերում ակումբ-
ների և քաղաքավարական կազմակերպութիւնների
ղեկավարներին:

IV. ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԱԿՈՒՄԲՈՒՄ

Մինչև այժմ կապը նկատվում է չա-
փազանց թույլ Ոստ-ավիաբիմի և բան-
ջԱՆՈՒՐ ՊԱՅ-
ԻՄԱՆՆԵՐԸ
վորական ակումբների, լուս. տների,
խրճիթ-ընթերցարանների և կարմիր ան-
կյունների միջև: Մինչև այժմ ակումբային աշխատանքի
կազմակերպիչներն ու ղեկավարները, Ոստ-ավիաբիմի
կուլտհանձնաժողովներն ու բժիշկները չեն կարողանում
ձեռք քաշել այն սովորութիւնից, վոր ռազմական
աշխատանքը դնում և վարում են հարվածային մե-
թոդներով (պաշտպանութեան մեկ շաբաթնյակից մինչև
մյուսը, կարմիր բանակի մեկ տարեդարձից — մյուսը):
Հասել է ժամանակը, յերբ ռազմական պրո-
պագանդի հարվածային մեթոդներից մենք
պետք է անցնենք ամենօրյա սխտեմատիկ
աշխատանքին աշխատավորների լայն մաս-

սաների ռազմական լուսավորության գործում: Այդ նպատակների համար ռազմական պրոպագանդը, Ոստավիաքիմի գաղափարների պրոպագանդը անհրաժեշտ է կապել ակումբի, խրճիթ-ընթերցարանի և այլն աշխատանքի պլաններին: Ակումբի, խրճիթ-ընթերցարանի ամենորոյա պլանի մեջ ռազմական պրոպագանդի խորացման գլխավոր պայմաններից մեկն այն է, վոր ակումբների վարչության և հանձնաժողովների մեջ շարունակ մասնակցություն ունենան Ոստավիաքիմի բջիջի ներկայացուցիչները:

Ոստավիաքիմի բջիջը ինքը պիտի հոգա այն մասին, վոր ակումբի կամ խրճիթ-ընթերցարանի հերթական պլանի մեջ բավարար չափով գտնվեն յերկրի պաշտպանության, ավիացիայի, քիմիայի և այլն հարցերը: Յենթադրենք, վոր ակմբային աշխատանքի ավյալ շրջանում պետք է կարդացվի չորս դասախոսություն: Անհրաժեշտ է հոգալ, վոր այդ դասախոսություններից մեկը նվիրված լինի ռազմական պրոպագանդին: Պլանի մեջ կան կինո-սիրանսներ: Հարկավոր է աշխատել, վոր այդ կինո-սիրանսներից մեկը նվիրված լինի համապատասխան ռազմական ֆիլմին: Պլանի մեջ նշված են ընտանեկան յերեկույթներ: Հարկավոր է ձգտել վոր հատկացվի մի անկյուն Ոստավիաքիմի բջիջին, վորտեղ կարելի լինի կազմակերպել հետաքրքիր ցուցահանդես, զբոսերի վաճառում, վիճակախաղ և այլն, կախել մի շարք հերթական պլակատներ և լողունդներ: Ակումբի վարչությունը կազմում է իր գրադարանի համար պահանջվող զբոսերի ցուցակը: Ոստավիաքիմի բջիջը կամ ռազմական աշխա-

տանքի կազմակերպիչը պետք է հոգան, վոր այդ դեպքում չմոռացվեն յերկրի պաշտպանության հարցերին նվիրված գրքերը և այլն: Յաճախ ակումբների պլաններում լինում են բացեր: Որինակ, չի կայանում մի վորևե դասախոսություն, ակումբի վարչությունը չի նախապատրաստել մի վորևե յերեկույթ և այսպիսով կորչում է յերեկոն: Ոստավիաքիմի բջիջը կամ ռազմական կազմակերպիչը պետք է ունենան իրենց սեփական՝ պահեստի պատրաստ ծրագիրը: մի կես ժամով կազմակերպել զեկուցում, կամ ցուցահանել քիմիական փորձեր, փոքրիկ հանդես կամ զրույց և այլն: Վորպես որինակ, թե ինչպես պետք է խորացնել ակումբի ընդհանուր աշխատանքի մեջ ռազմական պրոպագանդի տարրերը, — մենք կմատնանշենք մի հոդված, վորը ապագրված է Ոստավիաքիմի կենտրոնական խորհրդի որաթերթի մեջ (№ 2, հունվարի 15) և նվիրված է ռազմական աշխատանքին՝ ակումբի բուֆետում: Այդ հոդվածի սկզբում նկարագրվում է այն սովորական վեճը, վորը մեր ակումբների պրակտիկայում, յերբ Ոստավիաքիմի բջիջը և ակումբի վարչությունը կոչում են իրար հետ՝ բջիջին յերեկույթի ժամանակ մի անկյուն տալու առթիվ: Բջիջի ներկայացուցիչները պնդում են, վոր վարչությունը այդ նպատակների համար չենք հատկացնի առնվազն ամիսը մի անգամ, վարչությունը ապացուցում է, վոր դա անհնարին է: Յերկու կողմերն ել գաղաղում են և յերկուսն ել, կարծես, իրավացի յեն: Իսկ մոտիկ տեղում դառնվում է ակումբի բուֆետը: Այնտեղ միշտ բազմաթիվ մարդիկ կան, վորոնք սեղանների շուրջը խոսում ու տաք-տաք վիճում են: Բայց

վոչ վարչության և վոչ հլ բլիշի մտքով չի անցնում, վոր բուֆետում կարելի չե ծավալել մեծ աշխատանք:

Բուֆետում աշխատելու համար կազմակերպիչը ամենից առաջ պետք ե հաշվի առնի, թե ի՞նչ ե ներկայացնում բուֆետի շինությունը:

Բուֆետը ամենաքիչը ունենում ե յերկու պատ, յեթե գտնվում ե ֆոյեյի անկյունում և նույն իսկ չորս պատ, յեթե նրան առանձին սենյակ ե հատկացված: Բուֆետում սովորաբար կան մանր սեղաններ, վորոնց շուրջը միաժամանակ կարող են նստել 2—5 մարդ: Բուֆետ գալիս են կարճ ժամանակով — թեյ յեն խմում, բուտերբրոտ ուտում, նստած մի քանի րոպե և հեռանում, զիջելով իրենց տեղը ուրիշին: Ուրիշ խոսքով՝ բուֆետում մարդիկ հոսուն տարր են կազմում: Տևական ծրագրային վոչ մի աշխատանք այստեղ ծավալել չի կարելի: Դա կխանգարե բուֆետի կյանքի կանոնավոր ընթացքը: Իսկ ի՞նչ կարելի չե անել այդտեղ, Առաջինը՝ ոգտագործել պատերը: Միայնակ այցելուն նստած թեյ յե խմում և նայում չորս կողմը: Հարկավոր ե բռնել նրա հայացքը և տալ նրան դիտողական կարգով մի վորևե գաղափար: Պատերը առանձնապես հարմար են լոգունգների, կոչերի և խայտաբղետ պլակատների համար. անմիտ բան ե, յերբ այն բոլորը, ինչ արտացոլում ե Ոսո-ավիաքիմի աշխատանքը, հավաքում են մի տեղում, որինակ, ինքնապաշտպանության անկյունում, ինչպես հաճախ դա անում են ակումբում: Լոգունգները և պլակատները, վորոնք մասնայի հետ են խոսում, պետք ե գտնվեն բոլորի աչքի առաջ, այնտեղ, վորտեղ շատ մարդիկ կան: Բուֆետը շատ հարմար ե դրա համար:

Բուֆետ մտնում են վոչ միայն միայնակ մարդիկ, այլ և նստում են այնտեղ 2—3 հոգուց բաղկացած խմբակներ: Պետք ե գտնել նրանց հետ զրուցելութեմաներ: Լոգունգը դրա համար քիչ ե, վորովհետև նա պնդում ե մի վորևե միտք, բայց չի զրդում խորհելու: «Անցեք բոլորդ խորհրդային Միության պաշտպանությանը», «Գրվեցեք հրաձգության խմբերում»: Այստեղ մտածելու բան չկա, խոսելու բան ել համարյա չկա, այլ պետք ե ընդունել միայն և դրա համաձայն գործել: Լոգունգների կողքին պետք ե դնել մի ուրիշ բան ևս, պատերի վրա շարել հարցեր, վորոնք պահանջում են մտածել ու քննադատել: Փոխանակ «Գրվեցեք հրաձգության խմբում» լոգունգի, կարելի չե հարց դնել. «Ու՞ր ավելի լավ ե գրվել, հրաձգության խմբում, թե լուսանկարչական խմբում»: Այդ ձևով հրաձգության խմբում գրվելու հարցը կապվածի տակ ե ընկնում: Դա ստիպում ե մտածել, առաջացնում ե խոսակցություններ: Միևնույն ժամանակ այդ տեսակ հարցի կոչական ուժը նվազ չի լինի այն կոչից, վորը արված ե դրական ձևով: Հարցերի նման պլակատը անպետք կլիներ միջանցքում կամ սանդուխտների վրա, վորտեղ մարդիկ մի քառորդ րոպեյում նստում ու անցնում են: Այդտեղ պիտի խոսել դրական կամ յերբեմն նաև հրամայական ձևով: Իսկ բուֆետում այս տեսակ հարց-պլակատները խիստ տեղին կլինեն: Կարելի չե բերել ուրիշ որինակներ: «Ակումբը» 200 ուղբու կարիք ե զգում տիր շինելու համար: Ի՞նչ անենք»: Կամ «Այդ ի՞նչ ե նշանակում—«Կարմիր ջուհակ» գործարանում 2000 աշխատող կանայք կան, իսկ սանիտարական խմբում

գրված են 60 աշխատավորուհիներ՝ մեզանում 1500
աշխատավորուհիներ կան, իսկ սանիտարական խումբը
միայն 10 մարդ ունի: Ինչիցն է այդ:

Բայց բավական չե միայն մտքեր տալ, հարցեր
դնել, հարկավոր ե փաստեր և նյութեր բերել: Մեր
վերջին որինակը տալիս ե նաև նյութ:

Ճերկբորդ խնդիրն այն ե, վոր գտնենք հարմար
տեղ և նյութերը տալու հարմար ձև: Առկմբի բուֆետի
սեղանի մեջտեղը համարյա միշտ ազատ ե լինում:
Ռեստորաններում, և ճաշարաններում սովորաբար
թերթեր են լինում պրես-կուբանտով, վորտեղ
ուտելեղենների արժեքներն են գրված: Թերթերը
այնպես են զրված, վոր յերկու հակառակ կողմերն
են նայում: Կարելի յե ոգավել այդ թերթերից, վոր-
պես նյութեր հրամցնելու ձևերից: Կարելի յե այդ
տեսակ թերթեր դնել աղումբի բուֆետում, բայց գների
փոխարեն տեղավորել նրանց վրա լուրեր Ոսո-ավիա-
բիմի բլիշի, նրա առանձին խմբերի աշխատանքի մա-
սին, տեղեկություններ Արևմտյան Յեվրոպայի վերջին
գյուտերի, մեր ռայոնում ֆուսարարների դեմ կա-
տարված քիմիական կովի հաջողությունների մասին
և այլն: Կարելի յե այստեղ տեղավորել և տեքստը,
և գծագրություններ, և դիագրամներ: Սակայն տեքստը
պետք ե գրել զբամեքենայով, իսկ նկարները կանեն
տեղական նկարիչ-սիրողները: Սեղանի այս տեսակ
թերթերի համար նյութեր կարելի յե քաղել Ոսո-
ավիաբիմի տեղական թերթից և այլ ժուռնալներից,
իսկ հիմնական նյութը, իհարկե, պետք ե
վերցնել Ոսո-ավիաբիմի տեղական ռազ-
մական աշխատանքի փորձից:

Պատեղի և սեղանների վրա չպետք միևնույն նյու-
թերը պահել: Պարտադիր չե նաև, վոր հին նյութը
անհատադ փոխարինվի նորով: Ոսո-ավիաբիմի բլիշը
կարող ե ոգտագործել աղումբի բուֆետը շաբաթվա մեջ
2 կամ 3 օր, թողնելով մյուս օրերը ուրիշ կազմա-
կերպություններին: Յանկուբյան և ուշագրություն
դեպքում, հմտորեն հաշվի առնելով տեղական պայ-
մանները, կարելի յե գտնել աշխատանքի ուրիշ շատ
ձևեր ևս վոչ միայն աղումբի բուֆետում, այլ և
աղումբի այլ սենյակներում:

Դասախոսական աշխատանքը աղումբի
ԶԵԿ ՈՒ ՅՈՒՐ-
ՆԵՐ. ԴԱՍԱ-
ԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ-
ՆԵՐ, ԶՐՈՒԹՅՈՒՆ-
ՆԵՐ, ՀԱՐՅ ՈՒ
ՊԱՏԱՍ-
ԽԱՆՆԵՐԻ ՅԵ-
ՐԱՅՈՒՆԵՐ
Դասախոսական աշխատանքի հիմնական
ձևերից մեկն ե: Նա նպաստում ե հա-
սարակական աշխատանքի մեջ հասա-
կավոր բանվորներին, բանվորուհուն և
յերիտասարդությանը ներգրավելուն,
զարթեցնում ե մասսայի մեջ նախա-

կան հետաքրքրություն ռազմականացման հար-
ցերի վերաբերմամբ և հենց զրանով հանդիսա-
նում ե նախապատրաստական աստիճանը ռազ-
մական աշխատանքի զանազան տեսակ խորացրած
ձևերի զարգացման համար — խմբական և ինքնա-
զարգացման:

Նկատի առնելով մասսաների աճող պահանջը, նրա
սոցիալական և ընդհանուր զարգացողական մակար-
դակի տարբերությունը, դասախոսական աշխատանքի
պրակտիկան առաջ ե քաշում մասսայական դասախո-
սական աշխատանքի մի շարք առանձին ձևեր: Նրա
ամենից պարզ, մատչելի և տարածված ձևն ե դեկու-
ցում — դասախոսությունը: Դասախոսը անհրաժեշտ

Ժամանակի ընթացքում և առանց ընդհատելու պար-
զաբանում ե համապատասխան հարցերը: Պարզաբա-
նության ժամանակ զեկուցման նյութը ցանկալի յե
համապատասխան ձևով պատկերավորել:

Այնուհետև դասախոսական աշխատանքի պրակտի-
կայի մեջ բավական աչքի ընկնող տեղ են սկսել
բռնել ամբողջական դասախոսությունները, վորոնք
լրենց բնույթով ավելի մեծ ակտիվություն են մըտ-
ցնում լսարանի մեջ, ավելի մեծ հետաքրքրություն
են առաջացնում և նկատի ունեն ունկընդիրների
ավելի պատրաստված կողմեր: Ամբողջական զեկու-
ցումը ավելի բարդ է, քան սովորական դասա-
խոսությունը, վորովհետև նրա մեջ մասնակցում են
միանգամից մի քանի դասախոսներ, առանձին դիս-
ցիպլինաների ներկայացուցիչներ, վորոնք միա-
ցնում են պարզաբանող նյութը մի վորևե առանցքի
շուրջը:

Ազխտացիոն-մասսայական աշխատանքի հետևյալ
տեսակը մեծ առողիտորիաներում կարելի յե հա-
մարել զեկուցում-դիսպուտները, վորոնց մեջ աու-
դիտորիայի առաջ զեկուցողներն ու նրանց հակաճա-
ռողները քննում են վորևե պրոբլեմ յերկու կամ մի
քանի հակառակ տեսակետներով, ըստ վորում, յերբ
զեկուցողը վերջացնում է իր նյութը, վիճաբանու-
թյանը խառնվում են — առաջուց գրվելուկարգով —
ցանկացողները:

Վերջապես կարելի յե բերել մասսայական ազի-
տացիայի մի ուրիշ ձևը ևս, վորը մեծ հետաքրքրու-
թյուն է առաջ բերում մասսաներում, — դա հարց և
պատասխանների յերեկոներն են:

Ահումբներում դասախոսա-
թե ԽՍՀՄ-ի կան աշխատանքը կազմակեր-
բվող և ՍՍՌԽ-ի պելու ժամանակ հիմնական
թե ԽՍՀՄ-ի ուշադրություն պետք է դարձ-
նել թե մասների ընտրության վրա, մանա-
վանդ այն ահումբներում, վորտեղ դասախոսական
աշխատանքը նոր միայն սկսում է ծավալվել: Թե մա-
ները ընտրելիս պետք է առաջնորդվել ինչպես ուն-
կընդիրների պահանջներով, վոր բղխում են նրանց
զարգացման աստիճանից, նույնպես և քաղաքական
ընդհանուր դրությամբ և ուղղամականացման հեր-
թական խնդիրներով: Ունկընդիրների պահանջները կա-
րող են հայտնաբերվել կուլտիլթական և ուղղամական
լիազորների միջոցով, այլ և նախնական գրույցների մի-
ջոցով այն մասին, թե ինչպիսի դասախոսություններ
են ցանկանում նրանք լսել. տոմսակների միջոցով,
վոր գցում են առանձին արկղների (թուր ահումբնե-
րում կան այդ տեսակ արկղներ) մեջ, առաջուց բան-
վորների և ծառայողների մեջ տարածելով դասախո-
սական աշխատանքի թե մասների պլանները:

Դասախոսական աշխատանքի ծավալման սկզբում
հարկավոր է բավականապես պատահական դասախոսու-
թյուններով, վորոնք նվիրված կլինեն առորյա հրա-
տապ խնդիրներին: Հետագայում արդեն հարկավոր է
անցնել ցիկլերով կատարվող դասախոսություններին,
ունենալով ամեն մի ցիկլում 2 կամ 3 թե մա:

Թե մասների ընտրությունից հետո
ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒ- պետք է հոգալ ունկընդիրներին իմաց
թե ԽՍՀՄ-ի տալու և հրավիրելու մասին: Բավա-
րար քանակությամբ և լավ կազմած աֆիշան նշանա-

վոր չափով կնպաստե մեծ քանակութեամբ այցելուներ ունենալուն: Փորձը ցույց ե տալիս, վոր յերբ ունկլամի վրա ուշադրութեամբ չեն դարձնում և հայտարարութեանը վատ ե կազմվում, — լավ ծրագրված զեկուցումները և մասսայական աշխատանքի այլ ձևերը հաճախ խանգարվում են: Դասախոսութեան կամ զեկուցման մասին հայտարարութեան ամենից լավ ե անել բջիջների ազդեցությունների կենդանի կապի միջոցով, համաբարութեանների կամ կուլտիւրացիաների միջոցով հենց ձեռնարկութեանների մեջ աշխատանքի ժամանակ՝ բարձրաձայն հայտարարելով թեմայի անունը, մոտավոր բովանդակութեանը, տեղը և դասախոսութեան ժամանակը: Բացի այդ, լավ կլինի, յեթե զրամեքենայով տպված փոքրիկ թուղթիկները փակցվեն գործարաններում աչքի ընկնող տեղերում և կամ այդ թուղթիկները բաժանվեն մարդկանց: Հանձնարարվում ե նաև, յեթե տեխնիկական պայմանները թույլ են տալիս, նախապես տոմսակներ ցրել դասախոսութեան համար: Աֆիշաները պիտի կազմվեն կենդանի կերպով, աչքի ընկնեն, տան դասախոսութեան համառոտ ծրագիրը և կախվեն ձեռնարկութեան դարպասի մոտ և ակումբի դրսի պատին: Մի քանի խոսք դասախոսութեան տեխնիկական նախապատրաստման մասին, վոր առաջին հերթին՝ վերաբերվում ե դահլիճին: Ամենից լավն ե ընտրել դասախոսութեան համար անանցանելի սենյակ: Աթոռների սովորական կարգն ել ցանկալի յե փոխել, այն ե՝ դնել աթոռները կիսաշրջանի ձևով և զեկուցողը այդ դեպքում պետք ե յեղնե դահլիճի միջից և վոչ թե բեմից, վորպեսզի նրա կասլը ավելի սերտ լինի ունկլնողիներին հետ:

Այնուհետև, դասախոսութեանն սկսելուց առաջ անհրաժեշտ ե նախորոգ հարմարեցնել լապտերը և ստուգել նրա լույսն ու մթացումը և վոչ թե դա անել այն ժամանակ, յերբ բոլորն արդեն հավաքված են: Դասախոսութեան սկզբում, դասախոսի ցուցումով, ակումբի զրադարանում պիտի սարքել ռազմական զրադանութեան ժողովրդականացրած ցուցանանքն, վորը պիտի կապ ունենա դասախոսութեան թեմայի հետ: Իսկ ավելի լավ ե կազմակերպել զրքերի և բրոշյուրների փոքրիկ ցուցանանքներ հենց դահլիճում: Յեթե զրադարանում կամ Ոստ-ավիաքիմի անկյունում պատշաճ զրադանութեան չի ձարվի, այդ դեպքում անհրաժեշտ ե գոնե ցուցադրել տվյալ հարցին նվիրված զրքերի ցուցակ, վորոնք վաճառվում են շուկայում: Բացի զրանից, դասախոսութեանն սկսելուց առաջ դահլիճում, ամբիոնի մոտ կամ ակումբի մուտքի մոտ նախապահարմար ե բաժանել նախապես պատրաստված թերթիկներ, վորոնց վրա կգրվեն հարցեր՝ զեկուցողին տալու համար: Դասախոսութեան ժամանակը ընտրելիս, վորպեսզի խանգարմունքներ չլինեն և քիչ մարդիկ չայցելեն դասախոսութեանը, հարկավոր ե նախապես հաշվի առնել ռոճիկ ստանալու, կուսակցական և պրոֆմիութենական օրերը և ձեռնարկութեաններում կամ հիմնարկութեաններում տեղի ունեցող այլ խմբումներն ու ժողովները: Զեկուցումը փոխելուց կամ ուրիշ օր զցելուց խոսափելու համար հարկավոր ե անցնել օրացույցային պլանի սխտեմին, ապահովելով ռազմական աշխատանքի համար ակումբի վարչութեան հետ համաձայնեցրած վորոշ օրեր:

ԱՌՈՒԴԻՑՈՐԻԱՍ-
ՅԻ ԱՎՏԻՎՈՒ-
ԹՅԱՆ ՅԵՎ
ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ-
ՆԵ ՅՈՒԹ ՅԼՆ
ՄԱՍԻՆ

ՅՈՒՐԱՔԱՆՆՅՈՒՐ քաղաքացի-
վարական աշխատանքի հիմ-
նական խնդիրը կայանում է
նրա մեջ, Վոր հայտնաբերվի
մասսաների ակտիվությունն
ու ինքնագոծնեյությունը: Դա-
սախտական աշխատանքի մեջ այդ կանոնը մաքուր-
ջությամբ պետք է պահպանվի: Այն դասախոսություն-
ներն ու զեկուցումները, վորոնք լինում են առանց
հարցերի ու զրույցների ունկընդիրների կողմից, —
պետք է համարել անհաջող: Այն դեպքում, յերբ դա-
սախոսը չի կարողանում առաջ բերել առեղիսորիայի
կողմից հանդիսական հարցեր և յեւլություն, ցան-
կալի յե կազմակերպել ակտիվի պարտադիր յեւլութ-
յուն, վորը նախապես պետք է հրահանգված լինի այդ
մասին: Առհասարակ բոլոր ընդարձակ ակտիվիստները՝
ուղիական գիտելիքների համապատասխան խմբերից:

Բավական չե պարտադիր և կար-
գեկոճՅՈՒՐԻԱՍԸ դալ լավ դասախոսություն, հարկա-
յեւ չԱՇՎԱՐ- վոր է նաև հոգալ դրա արդյունքների
ԿՈՒԹՅՈՒՆԸ մասին: Դասախոսության կամ զեկուց-
ման վրա պետք է նայել վոչ վորպես
նպատակի, այլ վորպես միջոցի, վորը նպատակում է
ունկընդիրների ընդհանուր մտավոր զարգացման
բարձրացմանը, դրոնում է նրանց հետազոյում ևս աշ-
խատելու ինքնազարգացման կամ ակումբային աշխա-
տանքի խորացրած ձևերով: Դասախոսական աշխա-
տանքի ամրացման համար անհրաժեշտ է առաջին
հերթին կարգավորել նրա հաշվարկությունը քանա-

կական և, մանավանդ, վորակական տեսակետից, մո-
տավորապես այս պլանով:

1) Ի՞նչպես անցալ զեկուցումը (ընդհանուր գնա-
հատություն):

2) Վորչալով եր հանրամատչելի այն:

3) Ի՞նչ տալավորություն է գործել զեկուցումը
ունկընդիրների վրա:

4) Դասախոսի առավելություններն ու պակասու-
թյունները:

5) Առեղիսորիայի ակտիվության աստիճանը:

6) Ի՞նչքան հարցատոմսակներ են ստացվել:

7) Քանի մարդ են խոսել:

8) Հարցերը ի՞նչ բնույթ ունեյին:

9) Ի՞նչ հարցեր մութ մնացին և ինչո՞ւ:

10) Առեղիսորիան ինչի՞ն է ավելի հետաքրքրու-
թյամբ վերաբերվում:

(Վերջի հարցի հիման վրա կարելի յե հաշի առ-
նել, թե ինչպիսի թեմաներ պետք է դնել հետա-
զոյում):

11) Դասախոսությունների նոր ցիկլ դնելու ան-
հրաժեշտությունը հասունացել է արդյոք և ի՞նչ բնույթ
պիտի ունենա այդ ցիկլը:

12) Կան արդյոք հիմքեր կազմակերպելու ժամա-
նակավոր կամ մշտական խումբ տվյալ հարցի մասին:

13) Հասունանում է համապատասխան կոնսուլ-
տացիայի և ինքնազարգացման խմբակցության կազ-
մակերպության անհրաժեշտությունը:

14) Ի՞նչպես անդրադարձան դասախոսություն-
ները գրադարան հաճախելու և համապատասխան
գրականություն ընտրելու վրա: Հնարավոր է մա-
նավանդ այդ աշխատանքի ժամանակ «վորսալ» ուն-
կընդիրներ բոլոր դասախոսությունները մշտապես և
ակտիվ կերպով հաճախողների միջից: Յեթե պատշաճ
կերպով մոտենանք այդ ընկերներին, նրանց հետա-

գալու՝ կարելի կլիներ զբաղել աշխատանքի բնիկ խորացրած ձեերի մեջ — ռազմական գիտելիքների խմբերում և այլն:

ԹԵՄԱՆԵՐԻ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԵՆՎԱՐՆԱԿԱՆ ԵՄԵՐՆԵՐԻ ԿԱՄԱՐ ՆԱԿԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՐ Ե ԲԵՐԵԼ ԳՐԱԳԱԿԸ ԱՅՆ ԹԵՄԱՆԵՐԻ, ՎՈՐ ԿԱՐԵԼԻ ԵՆ ԿԱՆՏՆԱՐԱՐԵԼ ԻՆԶԱԿԱ ԲԱՆՈՐԱԿԱՆ ԼԱՅՆ ԱՌԵՂԻՏՈՐԻԱՅԻ ԿԱՄԱՐ՝ ԱԿՈՒՄԲԱՅԻՆ ԲԱՂԼԱՍԱՎԱՐԱԿԱՆ ԱՂԽԱՏԱՆԵՐԻ ԱՂԱՆՈՎ, ՆՈՒՅՆԱԿԱ ԵՆ ԿԱՏՈՒԼ ԱՌԵՂԻՏՈՐԻԱՆԵՐԻ ԿԱՄԱՐ (ԱՎԵՆՍՈՒ ԿՐԱՄԿԱԳՄ ԵՆ ԱՅԼՆ):

Հարմարութեան համար մենք կնշննք հետևյալ ցիկլերը ռազմական պրոպագանդի առանձին ճյուղերի վերաբերմամբ:

ԴԱՍԱՆՈՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՅԻՎԼԻ ԺՈՂՈՎ
ԿԴԴԱԿԱՆ ՏՐԱՆ-
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՅԵՐԿՐԻ ՊԱՇՏ-
ՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՄԱՐ ՆԱԿԱՆ-
ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ
ՆԱԿԱՍԱԿՈՎ

ա) Արդյունաբերություն.

բ) Գյուղատնտեսություն.

գ) Վառելիք.

դ) Տրանսպորտ.

յե) Կապ.

զ) Ֆինանսներ.

ե) Առևտուր.

ը) Բնակչությունը և աշխատանքը:

Այդ ցիկլի բոլոր հարցերը հարկա-

վոր և կապել Ժողովրդական տնտեսությունը յերկրի պաշտպանության համար նախապատրաստելու հետ:

Ինքնըստինքյան հասկանալի յե, վոր այդ ուրվագծի մեջ պատշաճ տեղ պիտի հատկացնել ինդուստրիալիզմի և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման պրոբլեմներին՝ պրոլետարական պետության ինքնա-

պաշտպանության ունակությունը ուժեղացնելու տեսակետից: Առանձին ձեռնարկություններում և գործարաններում, վորոնք գործում են կամ գործել են անցած պատերազմի ժամանակ պաշտպանության համար, անհրաժեշտ և ոգտագործել յեղած արխիվային նյութերը, վորոնք վերաբերում են այժալ գործարանների՝ պատերազմի ժամանակ ռազմական արտադրանք պատրաստելուն: Այդ նյութերը մշակելիս՝ առանձին ձեռնարկություններում և գործարաններում կարելի յե կատարել պետական նշանակություն ունեցող չափազանց կարևոր աշխատանք, հաշվի առնելով անցյալում կատարված սխալները, վորպեսզի ապագա պատերազմի պայմաններում չկատարվեն այդ սխալները: Նույն այդ թեմաների շուրջը կարելի յե ծավալել վոչ միայն ռազմական աշխատանք, այլ և խմբական և գիտական — հետազոտական:

ա) Ելեկտրոտեխնիկայի կիրառումը ռազմական գործում: բ) Ռազմա — ին- ժեներական գործի մասին:

գ) Ռազմա — շինարարական գործի մասին:

դ) Ռազմական կապի մասին.

յե) Ռազմական արանսպորտի և զբա աշխատանքի պայմանների մասին պատերազմի ժամանակ:

Գործառնական թեմաների թվին են պատկանում.

ա) Ռազմական գործողությունների մեր Արևմտյան ռազմաբեմը և նրա ազդեցությունը կարմիր բանակի ռազմական միավորությունները կազմակերպելու և ռազմական ընդհարումների ընթացքի վրա:

բ) Ժամանակակից բանակի և հրետանու թիկունքի կազմակերպչական աշխատանքը:

գ) Ժամանակակից պատերազմի պայմաններում ծավալվող գործառնական հարցերը:

դ) Հակառակադիմադրական ինքնապաշտպանությունը պարբերական մեծ պայմաններում:

յե) Համաշխարհային և ապագա պատերազմների նյութական պայմանների տարբերությունը:

զ) Հետևակ զորքի և հրետանու փոխգործակցությունը ժամանակակից կռիվում:

է) Ինչից են կազմված ժամանակակից կռիվի հիմնական տարրերը:

ը) Գործառնությունների նյութական թափը համաշխարհային պատերազմում և այլն:

թ) Իրիշերային գործողությունները ժամանակակից պատերազմում:

ժ) Գնդի ինքնապաշտպանությունը ռազմի ճակատներում ժամանակակից տակտիկայի, կազմակերպության և տեխնիկայի պայմաններում:

ա) Ողա-քիմիական հարձակման ժամանակակից միջոցները:

բ) Ռազմական թունավորող նյութերը և նրանց գործադրությունը:

գ) Ողա-քիմիական ինքնապաշտպանությունը և նրանց ախտիվ միջոցները:

դ) Ողա-քիմիական ինքնապաշտպանությունը տակտիկական և կազմակերպությունը:

ե) Ողա-քիմիական ինքնապաշտպանությունը բնակարանային ընկերություններում:

է) Գազերից պաշտպանվելու ապաստարանները, նրանց շինությունը և ոգտագործումը:

ը) Ողա-քիմիական ինքնապաշտպանությունը և սննդամթերքների պահպանությունը:

թ) Քիմիական մարդու սպասին խաղաղ ժամանակ: ժ) Դաշտերի, այգիների վնասատուները և պայքարը նրանց դեմ:

ի) Ռազմա-սանիտարական ծառայությունը և քիմիական կռիվի պայմանները և այլն:

ա) Ինչո՞վ և ու՞ժեղ կարմիր բանակը:

բ) Յերկրային սիստեմը, մինչ-զորամասային նախատրաստություն, քաղաքական աշխատանքի տեղը կարմիր բանակի դաստիարակություն և ուսուցման ընդհանուր սիստեմի մեջ:

գ) Կոմյերիտությունը և նրա դերը կարմիր բանակի և նախադրմի շինարարություն մեջ:

դ) Լենինը և կարմիր բանակը:

յե) 1924 թվականի ռազմական բարենորոգությունը:

զ) Քաղաքական աշխատանքը պատերազմի ժամանակ:

է) Գրավելիք ռազմաների խորհրդայնացումը և կարմիր բանակի քաղաքական ապարատի դերը:

ը) Քաղաքական աշխատանքը լեհական, ռումինական և անգլիական զորքերում և այլն:

ա) Բանակը Հոկտեմբերից հետո և պայքարի սկիզբը հակահեղափոխություն մեջ:

բ) Անտանտայի ռազմական ինտերվենցիան և պայքար Չեխո-սլովակների, յապոնացիների, անգլիացիների, ֆրանսիացիների դեմ:

գ) Պայքար Կոլչակի դեմ:

է) Պայքար Դենիկինի դեմ:

յե) Պայքար Պետրոգրադի համար:

զ) Պայքար սպիտակ-լեհերի դեմ:

ե) Պայքար Վրանգելի դեմ: Պայքար բանդիտագմի դեմ Ուկրաինայում, Թուրքեստանում, Հեռավոր Արևելքում, Վրաստանում, Կարիլիայում:

Նույն այդ ցիկլի մեջ կարելի չե մտցնել մի շարք թեմաներ իմպերիալիստական պատերազմի գործառնու-թյունների վերլուծման մասին, ինչպես Արևմտյան, Նույնպես և Արևելյան ճակատներում, միաժամանակ բացատրելով ռազմական գործողությունների բնույթի տարբերությունը հայաշխարհային և քաղաքացիական պատերազմների պայմաններում:

ԴԱՍԱՆՈՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՑԻԿԼ ՌԱԶՄԸ
ԾՈՎԱԹԻՆ
ԳՈՐԾԻ ՄԱՍԻՆ
ա) Կապիտալիստական յերկրների ռազմածովային ուժերը:

բ) Կարմիր նավատորմը և բան-վորա գյուղացիական յերիառարդու-թյունը:

գ) Ռազմական գործողությունների Բալթիկ-ծո-վյան ռազմաբեմը:

դ) Ռազմական գործողությունների Սև-Ծովյան ռազմաբեմը:

յե) Ժամանակակից ռազմանավերի տեսակները:

ԴԱՍԱՆՈՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՑԻԿԼ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ - ՔԱՂԱ-
ՑԱՆԻ ՔԵ-
ՄԱՆԵՐՈՎ
ա) Միջազգային զրույթյունը:

բ) ԽՍՀՄ ինքնապաշտպանության խնդիրները և Ոստ-ավիաբեմը:

գ) Ապագա պատերազմի բնույթը և Ոստ-ավիաբեմի խնդիրները:

դ) Մեր հավանական թշնամիների սպառազինման զրույթյունը:

յե) Ցերկրի ինդուստրացումը և ԽՍՀ Միության ինքնապաշտպանությունը:

զ) Կոմիսներնի VI համագումարը պատերազմի վտանգի մասին:

ե) Ժամանակակից բուրժուական պացիֆիզմը և սոցիալ-դեմոկրատիան:

ը) Կելլոգի պակտը պատերազմի «արգելման» մասին և ընդհանուր զինաթափի մեր նախագիծը:

թ) Կապ. յերկրների տնտ. ճգնաժամը:

Մենք գիտակցորեն տալիս ենք ռազմական դասա-խոսությունների և զրույցների թեմաների պլանը, վորպեսզի զբաղվել հնարավորություն տանք տեղա-կան աշխատավորներին համոզվելու, թե ինչ ահագին, բազմադան, ընդարձակ և բարդ թեմաներ կան ռազ-մական պրոպագանդի համար բնակչու-թյան մեջ, մա-նավանդ վոր մենք հաճախ դանդաղանք ենք լուծմ տեղական աշխատավորներից, թե նրանք դժվարանում են հետաքրքրական և հատուկ թեմաներ ընտրելու գործում, վոր չեն կարողանում դուրս գալ «միջազ-գային զրույթյան, պատերազմի վտանգի և աշխատա-վորներին ռազմականացնելու խնդիրների մասին» — թեմաների շրջանակից:

Հասկանալի չե ինքնին, վոր մեր թված թեմանե-րից շատերը կարող են կարգացվել և դրվել միմիայն բարձրորակ լեկտորներ ունենալու դեպքում: Այդ նպատակով Ոստ-ավիաբեմի Ցերկրային և Շրջանային խորհրդներին կից պետք ե կազմակերպվեն դասա-խոսների համապատասխան խմբեր, ուր պետք ե դի-մել զեկուցողների պահանջով:

Մի շարք զեկուցումներ և զրույցներ ավելի թեթև թեմաներով, մանավանդ ընդհանուր-ռազմական և ընդհանուր-քաղաքական բնույթ կրող, կարող են

գլուխ բերվել գործարաններում տեղական ուժերով:
Կանգ չառնելով ակմբային մասսայական գեղար-
վեստական—թատրոնական աշխատանքի (ներկայա-
ցումներ, համերգներ, բեմադրություններ, կենդանի
լրագրներ, կինո-խերեկոներ և այլն) վրա, քանի վոր
գեղարվեստական աշխատանքի հարցերը բավականա-
չափ լուսաբանված են մեր ընդհանուր քաղաքական
գրականությունից մեջ, — մենք գրչուկի մերձում կանգ
կառնենք Ոսո-ավիաքիմի անկյունի դերի վրա, վորը մի
չափազանց կարևոր ողակ է հանդիսանում Ոսոավիաքի-
միական լուսավորության ընդհանուր սիստեմի մեջ:

V. ՈՍՈ-ԱՎԻԱՔԻՄԻ ԱՆԿՅՈՒՆԸ

Ոսո-ավիաքիմի անկյունի տեղն ու դերը ռազմա-
կան լուսավորության ընդհանուր սիստեմի մեջ այս-
պես է պարզաբանված Ոսո-ավիաքիմի բջիջի քարտու-
ղարի տեղեկատվի եջերում:

«Ոսո-ավիաքիմի անկյունը, վորպես Ընկերության
գաղափարների պրոպագանդի լավագույն ձևերից մեկը,
վորպես վայր, վորտեղ աշխատավորները առաջին ան-
գամ ծանոթանում են Ընկերության նպատակներին և
խնդիրներին, վորտեղ կենտրոնացած է ուսումնական-
ցուցադրական նյութի մեծագույն մասը՝ Ոսո-ավիա-
քիմի գանազան խմբակցությունների պարագմունք-
ների համար, վորտեղ գործնականորեն հայտնաբեր-
վում են Ընկերության բջիջի նվաճումները, — հան-
դիսանում է այն ամենամանրագույն գործնական կազ-
մակերպությունը, վորը ոգնում է Ոսո-ավիաքիմի
ստորին բջիջի գործնականության զարգացմանը: Հենց
այստեղ, անկյունում, պետք է կենտրոնանա բջիջի

ամենորյա յեռուն աշխատանքը, վորը պետք է հետա-
քըքրություն առաջացնե դեպի Ընկերությունը՝ աշ-
խատավորների կողմից: Անկյունում ավելի, քան մի
ուրիշ տեղ, պետք է տեղի ունենան նոր անդամների
հավաքը, նրանց սկզբնական մշակությունը, ոգնու-
թյուն հասցվի նրանց՝ խմբական աշխատանքի մեջ,
հայտնաբերվի ակտիվը, վորը կարողանա զարգացնել
տվյալ անկյունում անմիջական կազմակերպչական
աշխատանք: Անկյունը այն ոժանդակ կազմակերպու-
թյունն է ամբողջ աշխատանքի մեջ, վորի շուրջը կեն-
տրոնանում է բջիջի ամբողջ գործնական աշխատանքը:
Նկատի առնելով անկյունի ամբողջ կարևորությունը
բջիջի աշխատանքի ծավալման գործում, վերջինս ամեն
հնար պետք է գործ դնի, վորպեսզի անկյունը, վոր-
պես հաջող աշխատանքի զբաղական, ստեղծվի»:

Անկյունը պետք է կազմակերպել
ՎՈՐՏՆԴ ՎՈՐՏՆԴ Ե ԿԱԶ- ախտեղ, վորտեղ ամենից շատ են խո-
ՄԱԿԵՐՊԵԼ. նվում աշխատավորները աղումբներում,
ԱՆԿՅՈՒՆԸ խրճիթ-ընթերցարաններում, հանրա-
կայարաններում, գորանոցներում, դպրոցներում և
այլն: Անհրաժեշտ է գործ դնել ամեն ջանք, վոր-
պեսզի ձեռնարկությունները, հաստատությունները,
ուսումնական հիմնարկությունները, գյուղական խո-
հուրդները հնարավորություն տան բջիջներին՝ կազ-
մակերպելու իրենց անկյունները այդ տեղերում:
Անկյունի տեղից խիստ մեծ չափով կախված է նրա
բեղմնավոր աշխատանքի հաջողությունը:

Անկյունը Ոսո-ավիաքիմի բջիջի կազ-
մակերպությունն է: Բջիջը պարտավոր
է ստեղծել այդ, դեկավարել և ուղղու-
թյուն տալ նրա աշխատանքին, լրա-

ցնել, թաքմացնել նրան, աշխատանքի հաշվառություն կատարել և այլն:

Բջիջը, բնականաբար, իր ամբողջ կազմով չի կարող ղեկավարել անկյունը: Նա ընտրում է իր շարքերից Ընկերության աշխատանքներին ծանոթ ամենից յեռանդուն անդամին, վորպես անկյունի վարիչ: Ցանկալի չէ, վոր այդ ընտրությունը կատարվի բջիջի ընդհանուր ժողովում՝ բջիջի բյուրոյի առաջարկութեամբ, վորովհետև դրանով զգալի չափով կբարձրանա այն ընկերոջ բարոյական պատասխանատվությունը, վորին վստահում են այդչափ կարևոր մի աշխատանք: Ամենից լավն է նշանակել անկյունի վարիչ բջիջի անդամներից մեկին, վորը դանիում է հրամայական կազմի պահեստի մեջ, կամ լավ պատրաստված և Ընկերության գործերով հետաքրքրվող մի նախկին կարմիր բանակային: Յեթե վորեւ պատճառով հնար չի լինի անկյունի վարիչ նշանակել ուղղմական գործին ծանոթ մարդու, այն ժամանակ պետք է ընտրել Ընկերության բջիջի ակտիվ անդամին: Ցանկալի չէ հաճախակի փոփոխել վարիչներին: Բջիջը չպետք է ինքնագլուխ թողնե վարիչին: Նրա անմիջական պարտականությունն է տալ առաջադրություններ և ցուցմունքներ վարիչին, ոգնել և հսկել արված առաջադրությունների իրագործմանը, դիտելով և ստուգելով աշխատանքը, պարբերական հաշվետվություն դնելով բյուրոյի և բջիջի ընդհանուր ժողովի առաջ: Ըստ հնարավորության և պահանջի, Ընկերության ռայոնական միավորությունները պարտավոր են հրավիրել անկյունների վարիչների խորհրդակցություններ՝ նրանց հրահանգելու նպատակով (որինակ՝ համապայտնական

կամ պահանջներ տանելու համար և այլն): Անկյունի աշխատանքի ղեկավարության գործում ամենից առաջ ուշադրության պետք է առնել, 1) անկյունի ամբողջ գործնեյության կապը Ընկերության բջիջի ֆնացած աշխատանքի հետ, 2) կուլտուրավորական կազմակերպությունների հետ (քաղաքացիական կազմակերպությունների, խրճիթ-ընթերցարանների և այլն), 3) անկյունի ակտիվի ղեկավարությունը, 4) վարիչի վորակավորման մշտական բարձրացումը: Պետք է հիշել, վոր ակտիվի աշխատանքում, հասարակական ինքնագործնեյության կազմակերպության մեջ հրամայելու սիստեմը անթույլատրելի չէ: Անձնական որինակը, ցուցմունքը, աշխատանքի նոր ձևերի և մեթոդների կոլեկտիվ վորոնումը, բարոյական խրախուսանքը, — ահա այն տվյալները վորոնք միասին անկյունին կտան հեղինակություն, վորը չափազանց կակյունին կտան հեղինակություն, վորը չափազանց կարևոր է աշխատանքի հաջող ծավալման համար: Բնական է, վոր վարիչին հարկավոր են աշխատանքի մեջ առանձին մարդիկ, վորոնք ծանոթ լինեն այս կամ այն մասնագիտական հարցին: Նա պետք է կապ հաստատե և զրավե աշխատանքի գյուղատնտեսներին, բժիշկներին, դպրոցական աշխատավորներին, պահեստի հրամայական, ամուր կապ հաստատե ուղղմական կոմիտեի հետ և այլն: Այդ բոլոր անձերը և հաստատությունները կարող են ոգնել վոչ միայն խորհրդով (կոնսուլտացիա), այլ և ժամանակավորապես ոգտվելու համար կարող են տալ զանազան ձեռնարկներ և անձամբ մասնակցել անկյունի աշխատանքին:

Անկյունը կազմակերպելիս հարկա-
հօ՛ւՉՊԵՍ ԿԱԶ-
ՄԱԿԵՐՊԵԼ
ԱՆԿՑՈՒՆԸ
վոր է ոգտագործել Ոստ-ալիսեքիմի հա-
րևան բջիջների վորձը — այցելել ար-
դեն գոյություն ունեցող անկյունները,
անցնել գործառնները, վորտեղ կան Լենինյան անկյուն-
ներ, զրուցել այդ անկյունների վարիչների հետ, այլ

և խորհրդակցել արձակուրդում գտնվող կարմիր բանակայինների հետ. առանց ընդմիջելու սկսած գործը, բանակցություններ սկսել շեֆություն անող զորամասի, Ոսո-ավիաքիմի ավելի վերագտն միավորության հետ, Ընկերության ռայոնական խորհրդից հրահանգիչ պահանջել կամ անցնել անձամբ ռայոնական խորհուրդը և ստանալ համապատասխան ցուցմունքներ, — այդ բոլորը հարկավոր է կատարել՝ խուսափելու համար տնավարի աշխատելուց և ժամանակը իզուր վատնելուց՝ անպետք անկյուն կազմակերպելու համար: Չափազանց ցանկալի յե ռայոնի կամ գավառի ընդհանուր ջանքերով ստեղծել Ոսո-ավիաքիմի մի կամ մի քանի որինակելի անկյուններ, տիպային բնույթով. այդ դեպքում ստորին բջիջներում նոր անկյուններ կազմակերպելու խնդիրը զգալի չափով կթեթևանա: Անկյունի բովանդակությունը և կազմակերպությունը պետք է համապատասխանեն այն մասսայի զարգացման պահանջներին և շահերին, վորին անկյունը մտադիր է սպասարկել: Այստեղից պարզ է, վոր գյուղացիների համար Ոսո-ավիաքիմի անկյունը պետք է ունենա գյուղատնտեսական բնույթ՝ — պրոպագանդ մղե հանքային պարարտանյութերի համար, պայքարե փաստաթուղթերի դեմ և այլն: Գիմիական արդյունաբերության բանվորների համար պետք է ընտրվեն համապատասխան նյութեր քիմիական պրոպագանդի գծով: Տրանսպորտի բանվորների համար անկյունը պետք է տա նյութեր յերկաթուղիները պաշտպանելու մասին և այլն, և այլն:

Սակայն անկյունների կազմակերպության բնույթի հատուկ թեքումների և ձևափոխությունների դեպքում

ևս բոլոր ստեղծվող անկյունները իրենց բովանդակությամբ մեջ պետք է ունենան այն ընդհանուր գծերը, վորոնք պետք է անդրադաճեն Ոսո-ավիաքիմի աշխատանքի հիմնական ուղղությունները. 1) Յերկրի ինքնապաշտպանության և Ընկերության ամեն մի անդամի նախապատրաստության խնդիրը՝ սոցիալիստական պետության պաշտպանի պատասխանատու դերը կատարելու համար. 2) Ավիացիան և քիմիան ռազմական պայմաններում և խաղաղ շինարարության մեջ կիրառելու խնդիրները: Դրա համար էլ անկյունում տեղ պետք է հատկացվի հրաձգության գործին և սպորտին, աշխատավորների գինվորական նախապատրաստման տարրերին, գազային վտանգի և ողային հարձակման դեմ կռվելու միջոցներին ծանոթանալուն:

Անկյունը սարքավորելիս, մանավանդ գյուղական բջիջը, անմիջապես բախվում է մեծ դժվարությունների հետ նյութերի վերաբերմամբ: Անհրաժեշտ է վորքան կարելի յե լայնորեն գնել նյութերի մի մասը սեփական ուժերով պատրաստելու հարցը: Այնպիսի առարկաներ, ինչպես գանազան մոդելներն են, ավագով լի արկղը, դիագրամները լողունգները և այլն, ամբողջովին կարելի յե պատրաստել հենց տեղն ու տեղը: Բջիջի ուժերով անկյունի համար ինքնուրույնորեն պատրաստած նյութերը անպայման ոգուտ կրեքեն Ընկերության բջիջին՝ նրա անդամների գործնական ուսուցման գործում և կատարեն ավելի մեծ հարգանքով և ուշադրությամբ վերաբերվելու իրենց ձեռքով ստեղծած անկյունին:

Ոսո-ավիաքիմի անկյունների աշխատանքը պետք է լինի ըստ հնարավորության բազմատեսակ վոչ միայն իր բովանդակությամբ, այլ և իր մեթոդներով: Աշխատանքի մեթոդները պետք է կիրառել այն հաշ-

վով, վոր անկյունը հաճախելը կատարվի վոչ թե բարոյական ճնշման տակ և համարվի հաճախորդների կողմից վորպես կուլտուրապորական պարտականություն, այլ ամբողջությամբ արտահայտի հաճախորդների շահագրգռված լինելը: Լրագրների, ժուռնալների, գրքերից կամ գրքույկներից հետաքրքիր հոգվածների բարձրաձայն ընթերցում համապատասխան հարցերի, մասին, մատչելի գրույցներ ուղղամ-ավիաքիմիական հետաքրքրող հարցերի մասին, սեղանի և շարժական խաղեր և բեմագրություններ. տեղակատու աշխատանք անձնական գիմումի միջոցով անկյունի աշատավորներին, և հարց ու պատասխանների գրքի ոգնությամբ, գործնական ծանոթություն զանազան տեսակ պենքերի և, յեթեհնարավոր ե, նրանց գործողության հետ, ինչպես նաև սովառնակների մադելների, գաղապաստանների և հակազդերի հետ, եկսկուրսիաներ նախապատրաստելու և գլուխ բերելու կազմակերպչական աշխատանք ղեկի ուղղման — ավիաքիմ թանգարանները, Կարմիր բանակի զորամասերը, գյուղատնտեսական փորձնական-ցուցադրական հողամասերը, վորտեղ կատարվում ե հանձնային պարարտացումն և այլն, դասախոսություններ պատկերներով, ցուցահանգեսների կազմակերպություն «Պաշտպանության ուրը» (փետրվարի 23-ին), «Ավիացիայի ուրը» (հուլիսի 14-ին), վորտեղ անպատճառ հարկավոր ե ոգտագործել Ընկերության բջիջների գործնական կազմակերպությունների աշխատանքների արդյունքը, կազմել լրագրական տեղեկություններից և ժուռնալների պատկերներից ընդհանուր տեսություններ, անկյունի գործնելության լուսարանությունը պատի լրագրի մեջ, — այս բոլոր

մեթոդները ուղադրություն կգրավեն ղեկի անկյունը և կոգնեն նրա աշխատանքի ծավալմանը: Ավելի վատ բան չկա, քան այն, յերբ անկյունի աշխատանքը պատահական բնույթ ե կրում: Անհրաժեշտ ե աշխատանքի պլանավորում, վորը պետք ե հաշվի առնե անկյունը հաճախորդների շահերը: Պետք ե կազմել անկյունի զբաղմունքների յերկու շաբաթվա կամ մի ամսվա ծրագիր: Ծրագիրը կազմելիս կենցաղային մոմենտների հաշվառությունը անպայման պարտադիր ե ինչպես ըստ բովանդակության, նույնպես և ըստ զբաղմունքների ժամանակի: Ծրագիրը նախորոք պետք ե համաձայնեցրած լինի Ընկերության բջիջի և անկյունի հետ կապ ունեցող կուլտուրական կազմակերպությունների ալատեսակ աշխատանքների հետ, — պետք ե ըննվի անկյունի ակտիվի կողմից և հաստատվի Ոստ-ավիաքիմի բջիջի կողմից: Ծրագիրը մաքուր գրված ու կախված պետք ե լինի աչքի դարնվող տեղում: Ծրագրի մեջ ժամանակագրական կարգով պետք ե նշվեն. 1) պարապմունքների ամսաթիվը, որը և ժամերը, 2) աշխատանքի բովանդակությունը, 3) ղեկավարի ազգանունը, յեթե հնարավոր ե, նաև դասախոսի ազգը և այլն:

Այն ղեկավարը, յերբ գրույցի ղեկավարը կամ դասախոսը բաց կթողեն իրենց զբաղմունքի ժամը, պետք ե փոխարինել այդ գրույցը մի ուրիշով, վորովհետև բոլորովին անթույլատրելի յե, վոր ընկերության անդամները զան անկյունը և ժամավաճառ լինեն. դա նրանց կսովորեցնի անկյունը կանոնավորապես հաճախելուց հրաժարվել:

Չափազանց կարևոր ե անկյունի աշխատանքի հաշվառությունը, ինչպես կատարած աշխատանքի և այդ աշ-

խատանքի մեջ մտածների քանակութեան, նույնպէս և նրա վորակի կողմից: Աշխատանքի հաշվառութիւնը հնարավորութիւն կտա ընտրելու ավելի կենսական ձեւեր ու մեթոդներ և հաշիւ առած փորձը դարձնելու Ոսո-ավիաքիմի մյուս անկյունների սեփականութիւն:

VI. ՊԱՏԻ ԼՐԱԳԻՐ

Ոսո-ավիաքիմի բջիջի եյական մասերից մեկը պիտի հանդիսանա պատի լրագիրը: Պատի լրագրի պարտականութիւնն և պատկերացնել տվյալ ձեռնարկութեան կամ հիմնարկութեան ռազմական աշխատանքի կարևորագույն ետապները: Պատի լրագիրը կամ ընդհանուր լրագրի ռազմական բաժինը շարունակ պետք և ստեղծեն հասարակական կարծիք աշխատավորների ռազմական նախապատրաստութեան հարցերի շուրջը:

Պետք և նկատել, վոր դժբախտաբար աշխատանքի այդ ձևը դեռ ևս զարգացած չէ: Մի ամբողջ շարք ձեռնարկութիւններում մինչև այժմ առհասարակ ռազմական պատի լրագրներ չկան, իսկ ընդհանուր պատի լրագրները հաճախ վոչ մի ուշադրութիւն չեն դարձնում ռազմական պրոպագանդի վրա:

Պատի լրագրի ռազմական բաժինների բովանդակութիւնը պետք և կազմվի հետևյալ հարցերի պարզաբանութիւնից. 1) Յերկրի ինքնապաշտպանութեան բարձրագոյն ընդհանուր հարցեր, 2) ռազմական տեխնիկայի հարցեր, 3) ռազմական աշխատանքի ընդհանուր խնդիրներ քաղաքացիական բնակչութեան

մէջ (հրաձգութեան ստորտ, ռազմական անկյուններ, ռազմական գիտելիքների խմբեր և այլն), 4) ընթացիկ ռազմական կամպանիաներ, վոր վարում են կուսակցութիւնը, խորհրդային իշխանութիւնը և հասարակական կազմակերպութիւնները (զինակոչ, զինվորների արձակուրդ, տեղական գորահավաք, ինքնապաշտպանութեան դեկադ, Կարմիր բանակի տարեդարձ), 5) Կարմիր բանակի և առանձին ընդշնչյալ գորամասերի կյանքը, ուսուցումն ու կենցաղը, 6) Յերկրային գործերի փոփոխական կազմի աշխատանքը զինակոչի ընդմիջումներում, 7) Կարմիր բանակի, բանվորների և գյուղացիների միջի կապը:

Պատի լրագրների կամ նրան ռազմական բաժինների հրատարակութիւնը ամենից նպատակահարմարն և հարմարեցնել կարմիր որացույցի վորոշ թվերին, որինակ,— մարտի 18-ին — Պարիզի կոմունայի և Մոսկուի որը պետք և ոգտագործել բացատրելու համար գործի դերը պրոլետարիատի գիկտատուրայի ամբողջման գործում: Մայիսի 5-ին՝ մամուլի որը — հայտարարելու համար ռազմաթղթակցական շարժման դերը և նրա աճը, բանակային մամուլի դերը խորհրդային Միութեան զինված ուժերի և ինքնապաշտպանութեան շինարարութեան մեջ: Ոգոստոսի 1-ը՝ իմպերիալիստական պատերազմի տարեդարձը — դրսևվորելու համար պատերազմի սպառնալիքը՝ վորպէս հետևանք սպառնալիքների: Նոյեմբերի 7-ը՝ Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան տարեդարձը — բացահայտելու համար Կարմիր բանակի դերը Հոկտեմբերի նվաճումների պաշտպանութեան և սոցիալիստական շինարարութեան գործում: Լենինյան որերը — բացատրելու համար Լե-

ների դերը Խ. Ս. Հ. Միութեան գինոված ուժերի կազմակերպության մեջ: Փետրվարի 23-ը՝ ինքնապաշտպանության տապալման օրը — պարզեցրու համար կարմիր բանակի դերը Հոկտեմբերյան նվաճումների պաշտպանության գործում, վորպես նրա աշխատանքի գումարը քաղաքացիական պատերազմի շրջանում և խաղաղ ժամանակ, ծանոթացնելու աշխատավորներին կարմիր բանակի ժամանակակից շինարարության հիմքերին, նրա նվաճումներին և թերութուններին, լայնորեն դնելու Խ Ս Հ Միութեան ինքնապաշտպանության հարցերը տալու ինքնապաշտպանության ամրացման աշխատանքի գումարը, մանավանդ աշխատավոր բնակչության ռազմականացման գործում:

Ինքնապաշտպանության դեկադան իր հերթին ոգտագործվում է լուսաբանելու համար ռազմական արդյունքներն ու հեռանկարները տվյալ ձեռնարկության կամ հիմնարկության մեջ՝ Ոստավիաքիմի նոր անդամներ գրավելու, նոր խմբեր և անկյուններ կազմակերպելու համար և այլն:

Բացի այդ, կարող են ոգտագործվել առանձին տարեգարձներ, վորոնք ունեն տեղական նշանակություն և կապ ունեն տվյալ ռազմական պատմության հետ, որին, Լենինգրադի պաշտպանությունը, Արխանգելսկի ազատության տարեգարձը, Կրոնշտադտի ապստամբությունը և այլն:

Հասկանալի չե ինքնխառնության, վոր լրագրի հատուկ համար պետք է նվիրել զորակոչի հարցերին — ռազմական ուսուցման ցանցի ծավալման և լրացման հարցերին: Պատի լրագրներ հիմնելու խմբագրական

մարմինը առանձին ուղադրություն պետք է դարձնի ինքնաքննադատության հարցերին, մերկացնելով ռազմականացման աշխատանքի և տվյալ ձեռնարկության ու հիմնարկության աշխատավորների նախապատրաստման գործի բոլոր սխալներն ու թերությունները: Պատի լրագրի ռազմական բաժնի վարիչ պետք է նշանակել Ոստավիաքիմի բժիշի ներկայացուցչին և կամ պահեստի հրամկազմից:

VII. ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԽՈՐԱՑՐԱԾ ԶԵՎԵՐ

Ինչպես արդեն ասացինք, խմբական աշխատանքը հանդիսանում է շատ դեպքերում մասսայական աշխատանքի ձևերից մեկը: Վորջան լավ և լայն է ծավալված ձեռնարկության կամ հիմնարկության մեջ մասսայական ուսուցման աշխատանքը, այնքան ավելի լավ և հեշտությամբ է կազմվում և ծավալվում նաև ռազմական ուսուցման ցանցը, խմբական խորացրած աշխատանքը:

Խմբական աշխատանքը ներկա միջազգային լարված պայմաններում տարեցտարի սկսում է ձեռք բերել ավելի և ավելի կարևոր և պատասխանատու դեր, վորպես մեկը բանվորների և գյուղացիների ռազմական նախապատրաստության գործոններից, այն գյուղացիների և բանվորների, վորոնք կարմիր բանակի ապագայի պահեստ են:

Ներկայումս, այսքան տարիների փորձի հիման վրա մշակվել է վորոշ սխեմա աշխատավորների խմբական ռազմական նախապատրաստման, վորը տարվում է Ոստավիաքիմի միջոցով:

ՌԱԶՄԱԿԱՆ
ԴԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ
I ԱՍՏԻՃԱՆԻ
ԽՈՒՐԵՐ

Ռազմական գիտելիքների
խմբերի հիմնական տիպը վոր
մասնաշաղկան ծավալ և զարգա-
ցումն է ստացել, հանդիսանում
է Ոստավիաքիմի ռազմական
գիտելիքների I աստիճանի խումբը: Այդ
խմբի նպատակն է.

1) Բացատրել մարտիկ-բաղաճացու պարտակա-
նությունը դասակարգային պատերազմի պայմաննե-
րում, այլ և զարթեցնել ձգտումն նրա մեջ՝ կատարելու
այդ պարտականությունները:

2) Բացատրել ապագա պատերազմների անխուսա-
փելի լինելը, նրանց ռազմատեխնիկական բնույթը,
դասակարգային եյությունը և

3)՝ տալ սկզբնական գաղափար բաժնյակի մեջ
գտնվող միայնակ մարտիկի գործողությունների մասին:

Յեղնելով ծրագրի վերը հիշած նպատակից I աստի-
ճանի խումբը ձգտում է տալ ունկընդիրներին այնչափ
գիտելիքներ, վորոնք մի կողմից կարողանան ընդգը-
կել ժամանակակից կռվին հատուկ՝ գործ-
նական հանգամանքների տարրերը և այդ
կռվին գիտակցորեն մասնակցելու հա-
մարանհրաժեշտ ռազմական-տեխնիկական
ունակությունները, մյուս կողմից՝ ծրա-
գրի առանցքային հարցն է հանդիսանում
հրաձգություն տակտիկական նախապատ-
րաստությունը, վորի շուրջը կենտրոնանում են
մնացած հարցերը: Դրանով արմատանում է ունկըն-
դրի գիտակցության մեջ ժամանակակից կռվի համար
հմուտ հրաձգության գերազանց կարևորությունը,

վորը պետք է համաձայնեցվի մարտիկի գործողու-
թյունների հետ, միաժամանակ հաշվի առնելով ժա-
մանակակից կռվի տեխնիկական պայմանները: Ծրա-
գրի ուսուցման պլանը 15 պարապմունքներով է վո-
րոշված, վորը պիտի տևի 7½ ամիս: Ուսուցման պլա-
նում ընդհանուր տեղեկություններին հատկացված է
մի զրադմունք, հրաձգության՝ նախապատրաստու-
թյանը՝ 11 պարապմունք, ռազմա-քիմիական գործին՝ 2
պարապմունք, շարքային նախապատրաստությանը՝ մի
պարապմունք, տակտիկական նախապատրաստու-
թյանը՝ 11 պարապմունք, բացի այդ, ղեկավարի տրա-
մադրություն տակ մնում է պահեստի չորս պարապ-
մունք: Ռազմական գիտելիքների առաջին աստիճանի
խմբում պիտի սովորեն այն բոլոր աշխատավորները,
վորոնք ռազմական վոչ մի պատրաստու-
թյուն չունեն:

Այնուհետև գալիս է Ոստավիաքիմի
ՌԱԶՄԱԿԱՆ
ԴԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ
II ԱՍՏԻՃԱՆԻ
ԽՈՒՐԵՐ
Ռազմական գիտելիքների II աստիճանի
խումբը: Այդ խմբի ծրագիրը նկատի
ունի նրանց, վորոնք արդեն անցել են
ռազմական գիտելիքների I աստիճանի
խմբի ծրագիրը:

Ռազմական գիտելիքների II աստիճանի խումբը
հետևյալ խնդիրներն ունի իր առաջ:

1) Թարմացնել ունկընդիրներին գիտակցության
մեջ այն բոլորը, ինչ վոր նրանք անցել են I աստի-
ճանի խմբերում:

2) Ընդարձակել և ամրացնել այդ բոլորը մինչև
բաժնյակի նախապատրաստման սահմանները, յերբ
այդ բաժնյակը պիտի գործե դասակի կազմի մեջ:

3) Ծանոթացնել ունիլընդիրներին ռազմական տեխնիկայի նորագույն նվաճումներին:

Յեւնելով հիշած խնդիրներից, ծրագիրը դարձյալ շեշտը դնում է տակտիկական և հրաձգության նախապատրաստման վրա, ավելացնելով դրանց վրա ընդհանուր տեղեկություններ կռվի տեխնիկական միջոցները ուսումնասիրելու և տեղագրության վերաբերմամբ:

Խմբի ուսուցման պլանը նույնպես 15 պարապմունքից է կազմված, վոր տևում է $7\frac{1}{2}$ ամիս և ունի հետևյալ գծագիրը. ընդհանուր տեղեկություններին նվիրվում է մի պարապմունք, կռվի տեխնիկական միջոցների հարցերին ծանոթանալուն՝ մի պարապմունք, տեղագրությանը՝ մի պարապմունք, տակտիկական նախապատրաստությանը՝ 5 պարապմունք, հրաձգության նախապատրաստությանը՝ 5 պարապմունք և պահեստի՝ 2 պարապմունք:

Այնուհետև գալիս է Ոստավիաքիմի հրաձիգ խումբը:

I աստիճանի հրաձիգ խումբը նպատակ ունի՝ համաձայն «հրաձգություն սպորտի միջոցով դեպի ռազմական նախապատրաստությունը» լողունգի՝ ստեղծել գիտակից հրաձիգ, վորը ճանաչե իր զենքը, կարողանա ոգտվել նրանից, կրակելով հրացանից ամեն տեսակ զրության մեջ:

Հրաձգության II աստիճանի խումբը նպատակ ունի I աստիճանի խմբում ստացած գիտելիքների ու վարժությունների հիման վրա նախապատրաստել այնպիսի հրաձիգ, վորը կարողանա գիտակցորեն ոգտվել իր

զենքից և զլուխ հասնել կռվի դանազանակերպ պայմաններում տակտիկական հարցերից:

Ուսուցման պրոցեսում պետք է ընտրել ամենաընդունակներին, տանել նրանց ռազմական հրաձիգ զորամասերը՝ ավելի ևս կատարելագործվելու՝ տակտիկական և հրաձգության տեսակետներից:

Յեւնելով խմբի հիմնական նպատակից, ծրագիրը ծանրանում է հրաձգության նախապատրաստման վրա և վերցնում է իր վրա նաև տակտիկական նախապատրաստությունը, վորը նպատակ է առաջին, ըստ վորում տակտիկական նախապատրաստությունը պետք է վարել հրաձգային ուժեղ թեքումով:

Այնուհետև գալիս են առանձին ռազմական մասնագիտությունների խմբերը, վորոնցից անվանենք հետևյալները. գընդացիքային խումբ (30 պարապմունքով), վորի ուսուցումը հանդիսանում է ռազմական գիտելիքների I աստիճանի խմբի վերնաշենքը և իրեն նպատակ է դնում ընդարձակել և խորացնել այն գիտությունները, վորոնք ստացել են I աստիճանի խմբում, առավել այդ գիտություններին հատուկ գնդացիքային թեքում:

Բացի այդ, խումբը նպատակ ունի հնարավորության սահմաններում ուսումնասիրելու անհավաք զնդացիքը, վորպես ռազմական մեքենա և սովորեցնելու նրան տիրելու տեխնիկական միջոցները:

Վերջապես, խմբի նպատակն է ծանոթացնել ունիլընդիրներին զնդացիքից կռվում ոգտվե-

1) Կանոններին, վորովհետև գնդացիքը հետևակ զորքի խիստ ուժեղ զենքն է:

ՀՐԵՏԱՆԱ-
ԽՈՒՄԲ

Ոստավիաքիմի հրետանու խումբը, վորի ծրագիրը կազմված է 30 պարապմունքից և վորի նպատակն է ծանոթացնել ունկընդիւրներին.

1) Ժամանակակից կռվի պայմաններում հրետանին ճանաչելու հարցերին.

2) Դաշտային թեթև թնդանոթի նյութական մասին:

3) Թնդանոթի ռազմական հրաձգության:

Այդ խումբը հիմնված է գլխավորապես այն դպրոցական, տեխնիկումների, ձեռնարկությունների բՆիշների վրա, վորոնք կապ ունեն ելեկտրոտեխնիկայի հետ, իմբի նպատակներն են:

1) Հետաքրքրություն առաջացնել ելեկտրոտեխնիկական պարապմունքների վերաբերմամբ, հետևակ տեխնիկական կապերի հարցերի շուրջը:

2) Ոգտվելով ելեքտրոտեխնիկայից, վորպես մի միջոցից, վորը ծագեցնում է հետաքրքրություն առհասարակ դեպի ռազմական զբաղմունքները և դեպի կապի ծառայությունը մասնավորապես, տալ հատուկ գիտելիքների մաքսիմումը, վորոնք անհրաժեշտ են կապի ռադիո-ծառայողների և II կարգի տեղեփոխատների համար:

Ծրագիրը բաղկացած է 15 պարապմունքից:

ՈՂԱ-ՔԻ-
ՄԻՍԱՎԱՆ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒ-
ԹԵՄԵՆ
ԽՈՒՄԲ

Այնուհետև գալիս է ողա-քիմիական ինքնապաշտպանության խումբը, վորի նպատակն է.

1) Ծանոթացնել ունկընդիւրներին ողա-քիմիական հարձակումների բնույթին և պաշտպանության միջոցներին, վորտեղ մտնում

է պաշտպանության անձնական միջոցներից ոգտվելու ուսուցումը:

2) Նախապատրաստել տվյալ ֆաբրիկում, գործարանում կամ ակումբում գրագետ մարդկանց, վորոնք ոգնեն գործարանի ողա-քիմիական պաշտպանությանը:

Ամբողջ ծրագիրը կազմված է 40 ժամվա համար, վորի կեսը տեսական աշխատանքների համար է, իսկ մյուս կեսը՝ գործնական աշխատանքների համար: Ողա-քիմիական ինքնապաշտպանության խմբերում սովորած ունկընդիւրները հետագայում կազմում են ավիաքիմիական զորամասեր ձեռնարկություններում և ապոններում:

Այնուհետև գալիս են. ռազմա-սանիտարական խմբերը գլխավորապես կանանց համար, ռազմա-տնտեսական խմբեր, վորոնք պատրաստում են կանանցից աշխատավորներ՝ գործերում պաշտոնավարելու համար (հանդերձապահ և այլն):

Բացի վերոհիշյալ խմբերից, վորոնք ռազմական ակնհայտի թեքումն ունեն, կան նաև ավելի խաղաղ թեքումն ունեցող խմբեր: Դրանց թվին են պատկանում. պլաների գմի, մոգելի գմի, այերոսահանակային սպորտի, գյուղատնտեսական խմբեր, դեղաբույսեր հավաքելու, ռադիոտների խմբեր և այլն:

Այլ կերպ են կազմվում պահեստի կրտսեր, միջին, ավագ և բարձրագույն հրամկազմի վերապարաստելու ինչպես ժամանակավոր, նույնպես և յերկարատև խմբեր և դասընթացները, ըստ վորում

ՀՐԱՄԱՎԱՅՄԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱ-
ՎՈՐ ԴԱՍԸՆ-
ԹԱՅՆԵՐ

դրանց ցանցը մեծ մասամբ կազմակերպվում է Ոստ-
ավիաքիմի ռայոնական, քաղաքային, նահանգական
շրջանային և յերկրային խորհուրդներին անմիջական դե-
կտվարութեամբ և համապատասխան ռազմական հրա-
մանատարութեան կատարյալ համաձայնութեամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵՈՒՆ

I. Նոր պատերազմների վտանգը և ԽՍՀ Միութեուն	42
պաշտպանութեան խնդիրները	3
II. Ռազմականացման բովանդակութեան մասին	6
III. Ռազմականացման ձևերն ու մեթոդները	14
IV. Ռազմական մասսայական աշխատանքը տեղումբում	35
V. Ոստավիաքիմի անկյունը	54
VI. Պատի լրտգիր	62
VII. Մասսայական ռազմական աշխատանքի խորա- ցրած ձևերը	65

30 коп.

41.285
цена 50 коп.

О. П. 4.

П. ПОЖАРСКИЙ
Военизация населения
и
политпросветработа
(перев. с русск.)

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР,
Москва, центр, Никольская, 10